

*Департамент освіти Вінницької міської ради
Комунальна установа «Міський методичний кабінет»*

Робота творчої групи педагогів-організаторів

**НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЖИТТЄВИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ**

**« З Україною
в серці»**

2018

Зміст

1. Вступ	
2. Патріотичне виховання школярів через європейську інтеграцію.....	5
<i>Єгоян Л. О.</i>	
3. Сценарій свята «Знайомство з європейськими країнами.....	8
<i>Єгоян Л. О.</i>	
4. Етнофольклорний фестиваль для учнів 8-11 класів.....	15
<i>Ванжула О.В.</i>	
5. Веселий український ярмарок.....	17
<i>Ванжула О.В.</i>	
6. Використання народознавства в становленні громадянськості учнів	35
<i>Паламарчук Л.О.</i>	
6. Виховний захід « Екологія серця – екологія душі.....	37
<i>Паламарчук Л.О.</i>	
7. Використання виховного потенціалу краєзнавства для формування патріотичних почуттів школярів.....	56
<i>Репинецька О.І.</i>	
8. Сценарій інтерактивної програми «Моя Вінни ця».....	61
<i>Репинецька О.І.</i>	

Творча група

1. **Побережна Ірина Віталіївна** методист міського методичного кабінету з навчальних дисциплін (художньо-естетичний цикл, виховна робота);
2. **Єгоян Лаура Олександрівна** педагог-організатор Комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №4 ім. Д.І. Менделєєва ВМР»;
3. **Ванжула Олена Вікторівна** педагог-організатор Комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №20 ВМР»;
4. **Паламарчук Людмила Олексіївна** педагог-організатор Комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №11 ВМР»;
5. **Репинецька Оксана Ігорівна** педагог-організатор Комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №32 ім. ВМР»;

ВСТУП

Наша Україна – молода держава, перебуває на шляху радикальних політичних, соціальних та економічних перетворень, обравши шлях переходу від тоталітарних ідеологій до свободи й демократії, національного відродження, цивілізованої, соціально зорієнтованої економіки, побудови нового громадянського суспільства.

Суверенній Україні потрібні громадяни, які мають глибоко усвідомлену життєву позицію. Виховати таких особистостей можна за умови розвитку національної освіти, в якій система виховання та навчання ґрунтується на ідеях народної філософії, засадах української етнопедагогіки, народознавства, основах християнської релігії, наукової педагогічної думки, родинного виховання тощо.

У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що «національне виховання є одним із головних пріоритетів, органічною складовою освіти. Його основна мета - виховання свідомого громадянина, патріота, набуття молоддю соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємовідносин, формування у молоді потреби та уміння жити в громадському суспільстві, духовності та фізичної досконалості, моральної художньо-естетичної, трудової, екологічної культури»

Сьогодні вчителі покликані відповісти на запитання, як підготувати школяра до життя в майбутньому постіндустріальному чи інформаційному суспільстві, при цьому дбайливо оберігаючи і примножуючи систему норм і цінностей, що склалася в українського народу.

Національне виховання є однією з важливих складових проблеми виховання особистості. Ця проблема дуже багатогранна. Актуальність проблеми визначається вимогами до самовдосконалення, саморозвитку особистості, її естетичної культури; необхідністю найбільшого використання національно-особливого в культурному надбанні народу, з метою оволодіння особистістю багатством загальнолюдської культури.

Патріотичне виховання школярів через європейську інтеграцію

Єгоян Лаура Олександрівна педагог-організатор Комунального закладу
«Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №4 ім. Д.І. Менделєєва ВМР»;

Актуальність патріотичного виховання головним чином обумовлена процесом становлення України як єдиної політичної нації. При цьому слід враховувати, що Україна є поліетнічною державою. Тому об'єднання різних етносів України, розбудова суверенної правової держави і громадянського суспільства має здійснюватись на основі демократичних цінностей, які мають об'єднувати усіх громадян, що проживають на теренах України. У цих умовах патріотизм набуває особливого значення.

На сьогодні серйозне занепокоєння викликає споживче ставлення молоді до рідної землі, прагматичне бажання влаштуватися комфортніше. Відсутність належного патріотичного виховання дітей, шкільної молоді може спричинити серйозну духовно-моральну деформацію суспільства. Таким чином, сформувати в учнів почуття патріотизму як найважливішої духовно-моральної й громадянської цінності – це нагальне завдання загальноосвітньої школи, починаючи з першого року навчання дитини у школі. Патріотизм у сучасному розумінні – це відчуття того, що набуває сьогодні особливого значення. Головною запорукою процвітання держави є національно-патріотичне виховання школярів. Адже саме вони вносять свої корективи в закони, суспільне життя, етико-моральні засади. Щоб ці реформи не призводили до краху, національно-патріотичне виховання повинно супроводжувати молодь впродовж всього їхнього шкільного життя. Можна багато говорити про виховання молоді, як абстрактної маси, але ті пафосні розмови ні до чого не призведуть. Під словом «молодь» ми повинні вбачати своїх дітей, методику виховання молоді ототожнювати з вихованням власних. Якими б ми хотіли бачити своїх дітей? Чесними; вихованими; добрими; людьми, які поважають старше покоління. Ці якості можна об'єднати в етично-моральну групу, без якої жодне суспільство не існує. Патріотами своєї держави; свідомими громадянами; людьми, які пам'ятають своє коріння й шанують пам'ять предків; громадянами, які готові в будь який момент віддати своє життя за Батьківщину. Всі батьки хочуть бачити своїх дітей здоровими, сильними, загартованими морально та фізично. Здорова молодь – здорова нація – здорова держава.

Ми визнаємо, що патріотичне виховання неможливе без інтернаціонального, тобто любові і поваги до інших народів, особливо до наших

сусідів. Значення інтернаціонального виховання полягає у тому, щоб люди різних національностей краще розуміли один одного і взаємно збагачувалися духовно, вивчали національні особливості, культуру і звичаї народів, які живуть поруч, адже використання іншої історико-культурної спадщини є одним із засобів інтернаціонального виховання, яке водночас дає можливість виразніше усвідомлювати сенс патріотичного виховання молоді, формувати національну свідомість, а поняття «національної свідомості» приховує в собі історичну пам'ять народу про його минуле, сучасне, певні уявлення, мрії та сподівання щодо майбутнього».

Зростання соціальної ролі особистості, гуманізація та демократизація суспільства, інтелектуалізація праці, глобальна інформатизація, швидка зміна техніки і технологій в усьому світі – все це потребує створення таких умов, за яких народ України став би нацією, що постійно навчається і здатна конкурувати з іншими країнами світу.

Актуальність даної тематики зумовлена необхідністю реалізації сучасної державної політики у сфері становлення української державності, побудови громадянського суспільства, інтеграцію України у світове та європейське співтовариство, яке передбачає орієнтацію на Людину, її духовну культуру й визначає основні напрями виховної роботи з молоддю та модернізації навчально-виховного процесу.

На сьогоднішній день патріотичне виховання молоді в багатьох країнах світу займає одне з провідних місць у системі національних пріоритетів. Повага і любов молодих громадян до власної Батьківщини, мови, традицій та культури виступають невід'ємними складовими державної політики.

Заслужують на увагу особливості патріотичного виховання у країнах Європейського Союзу, де насамперед опікуються питанням імовірності небезпечної підміни цього поняття поняттям радикального націоналізму, яке може викликати у суспільстві нетерпимість, ксенофобію та шовінізм. Внаслідок демократизації політичного життя та поглиблення інтеграційних процесів між країнами поняття патріотизму дещо переосмислено, а його виховання часто-густо заміщено формуванням у молоді громадянської позиції – нової інтеграційної якості особистості, яка сприяє її соціалізації в умовах сучасного світу. При цьому, головний наголос такого формування робиться на гармонії прояву патріотичних почуттів, толерантності, гуманізму, почутті власної гідності та внутрішньої свободи, дисциплінованості й поваги до державної влади.

Так, із метою підвищення громадянської свідомості підлітків, роз'яснення їм важливості демократії та свободи слова, у школах Великої Британії починаючи з 2007 р. запроваджено обов'язковий предмет з основ

громадянства.

Традиційно наша школа долучилася до святкування дня Європи. Була розроблена низка заходів – радіогазета «Історія святкування дня Європи», інформаційний ярмарок «Відкрий Європу та Євросоюз для себе», засідання круглого столу «Ми обираємо європейське майбутнє, виставка малюнків учнів школи «Я поділяю європейські цінності», виставка газет учнів 5-10 класів «Подорож країнами Європейського союзу », музичний вернісаж «Європейські мотиви».

Заходи в нашій школі сприяють:

- формуванню в учнів уявлення про міжнародні документи, що розкривають загальну стратегію України по відношенню до Євросоюзу, власної обґрунтованої позиції щодо вступу в ЄС;
- розвитку в учнів власних суджень щодо місця України в Європейському суспільстві
- підвищенню мотивації до вивчення мов європейських країн, вихованні почуття відповідальності, гідності, патріотизму та любові до власної історії, традицій, звичаїв народу.

Сценарій свята

«Знайомство з європейськими країнами»

Автор: педагог-організатор КЗ «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №4 імені Д.І. Менделєєва ВМР»

Єгоян Лаура Олександрівна

Мета: поглибити знання учнів про країни Європи, які входять до ЄС; підкреслити приналежність нашої держави до європейської сім'ї народів і безперечність її європейського вибору в майбутньому; виховувати повагу до національних, духовних, культурних надбань європейських народів.

Обладнання: символіка Євросоюзу, мапа із зображенням Європи, костюми з елементами національного одягу країн, які увійшли до ЄС; великий вінок із квітів, до якого прикріплені стрічки з назвами країн ЄС, мультимедійна презентація.

Звучить фрагмент пісні у виконанні О. Білозір «Ласкаво просимо»

1-й учень. Європа у Всесвіті — краплина.

На ній ліси, і гори, і річки.

І неповторні всі її країни,

Що розвиваються епохи і віки.

2-й учень. Єднає нас людей Європа,

Яка у всесвіті одна така,
І той, хто близько чи далеко,
Тобі мов брат або сестра.

3-й учень. Нам разом у Європі жити.
Любить і мріять, будувать, творить.
Щоб зберегти її, ми мусим щось робити,
Ми мусим діяти — не тільки говорить

4-й учень. Що можу я, один? — мізерно мало.
Та разом ми сила чимала.
Від кожного залежить, щоб не стала
Вже завтра гіршою вона.

5-й учень. Ми різні за мовою, різні натури,
Різні звичаї, різні культури.
Та Європа — наш спільний дім,
Кожному комфортно в ній.

Вед.1: Шановні друзі! Ми раді вітати вас на святі „Парад країн Європи”, яке проводимо сьогодні у нашому гостинному закладі.

Вед.2: „Парад країн Європи” оголошується відкритим.

(Звучать фанфари)

1-й ведучий. Україно! Соборна і вільна,
З народами світу крокуй!

2-га ведуча. Україно! Величава і сильна,
Шлях до Євросоюзу торуй!

1-й ведучий. До виносу державного прапора стояти струнко! Прапор
внести!

(Звучить гімн України)

2-га ведуча. До виносу прапора Європейського Союзу стояти струнко!
Прапор внести!

(Звучить гімн країн ЄС)

1-й ведучий. Куточків різних на землі багато.
Європа серед них – найкраща над усім,
Бо саме тут ми маємо зростати.
Європа – наш великий спільний дім!

Флешмоб

1-й ведучий. Європейський Союз — це сім'я демократичних країн, що
спільно працюють задля миру і процвітання.

2-га ведуча. Це не держава, що має замінити існуючі держави, це біль-

ше, ніж будь-яка міжнародна організація, що була вперше запропонована Міністерством закордонних справ Франції Робертом Шуманом 9 травня 1950 року.

1-й ведучий. Ця дата — день народження того, чим є зараз ЄС — відзначається щорічно як День Європи, який також святкується в Україні.

2-га ведуча. ЄС — дійсно унікальне явище, адже кожен народ із 27 країн унікальний по-своєму, своїми традиціями, звичаями, мовою, кухнею, а не тільки географією, кліматом та релігією.

1-й ведучий. Щоб рухатись уперед, потрібно не лише любити Батьківщину, а й знати та поважати своїх сусідів. А ще означає — вивчати їхні звичаї і традиції, їхню національну культуру, етнос.

2-га ведуча. Ми, українські діти — діти сучасної Європи, маємо бажання разом з європейськими країнами будувати своє майбутнє і майбутнє нашої рідної України! Ми хочемо відкрити для себе Європу і пізнати європейський простір!

1-й ведучий. Тож починаємо знайомитись. До почесної ходи запрошуються учні 6А класу, які представляють Швецію.

Клас представляє країну (презентація) або показує номер художньої самодіяльності відповідно країні

2-га ведуча. До почесної ходи запрошуються учні 6Б класу, які представляють Францію

Клас представляє країну (презентація) або показує номер художньої самодіяльності відповідно країні

1-й ведучий. До почесної ходи запрошуються учні 6В класу, які представляють Францію

Клас представляє країну (презентація) або показує номер художньої самодіяльності відповідно країні

2-га ведуча. Греки надзвичайно талановиті учні! Вони здобутки сусідніх держав переробляли на свій смак. У фінікійців запозичили абеткове письмо, а потім удосконалили його; у лідійців перейняли гроші у вигляді монет.

1-й ведучий. А чи знаєте ви, що означає слово «спартанський»? Воно означає «суровий»- саме таким було життя спартанських хлопчиків. Із семи років вони повинні були бути терплячими і задовольнялись малою кількістю їжі.

2-га ведуча. До почесної ходи запрошуються учні 6Г класу, які представляють Грецію.

Клас представляє країну (презентація) або показує номер художньої самодіяльності відповідно країні

1-й ведучий. Наближаємося до теплих берегів, ми під іспанським небом. Тихий лагідний вітер лоскоче море. Всі великі знаменитості починали свої географічні подорожі саме від портів цієї країни. Хоча я не Христофор Колумб і не Фернандо Могелан, але точно переконана, що іспанську циганку я сьогодні зустріну. До почесної ходи запрошуються учні 6Д класу, які представляють Іспанію.

Клас представляє країну (презентація) або показує номер художньої самодіяльності відповідно країни

2-га ведуча. До почесної ходи запрошуються учні 7А класу, які представляють Данію.

Клас представляє країну (презентація) або показує номер художньої самодіяльності відповідно країні

1-й ведучий. Ну ось і Данія залишилася позаду. Прямо по курсу країна лісів і полів. Чимось нагадує мені мою батьківщину.

Вед: До почесної ходи запрошуються учні 7Б класу, які представляють Польщу.

Клас представляє країну (презентація) або показує номер художньої самодіяльності відповідно країни

1-й ведучий. Англія! Вишукана мова, вишукана країна! На весь світ відома вежа «Біг-бен», адже сама висота її 98 метрів, сягає зірок. А чи відомо тобі звідки до нас прийшов проект «Танці з зірками?»

2-га ведуча. Ні, не відомо, але я здогадуюся!

1-й ведучий. Правильно здогадуєшся, із Великобританії.

2-га ведуча. До почесної ходи запрошуються учні 7В класу, які представляють Велику Британію.

Клас представляє країну (презентація) або показує номер художньої самодіяльності відповідно країни

Вед.1: До почесної ходи запрошуються учні 7В класу, які представляють Німеччину.

Клас представляє країну (презентація) або показує номер художньої самодіяльності відповідно країні

1-й ведучий. Вітерець український заніс нашу повітряну кулю на Батьківщину!

2-га ведуча. Моя країна – соборна, вільна!

Моя країна – держава сильна!

Вона у всесвіті одна така,

Вона серед усіх країн свята!

2-га ведуча. До почесної ходи запрошуються учні 7Г класу, які представляють Україну.

(під українську мелодію шефствують представники України в національних костюмах з прапором країни)

1-й ведучий. Ось і надійшла до кінця наша подорож . Ми подорожували з вами по меридіанах і паралелях різних країн Європи, побачили її розмаїття.

2-га ведуча. Та зрозуміли, що найбільша цінність кожної країни – це її народ.

Народ, який створює історію, культуру кожної країни, збагачує її, береже надбання минулих поколінь.

1-й ведучий. А ще зрозуміли, що треба берегти мир. І нехай у світі завжди панують тепло і щирість стосунків між людьми. Нехай буде злагода і мир!

2-га ведуча. А наша Україна теж гідна бути країною Європейською, тому що Україна – країна з легендарною історією та культурою.

1-й ведучий. Ми запрошуємо всіх учасників свята на сцену

2-га ведуча. Україно, моя держава!

Про тебе лине у світі слава.

Така могутня, як сила неба,

Дивись, людино, це все для тебе!

1-й ведучий. Усі ми різні, бо ми народ!

Усі ми рівні, шукай, знаходь!

Хай буде мир на всій землі,

Країни різні, а ми одні!

Пісня «Ми за волю, ми за мир»

Флешмоб

Етнофольклорний фестиваль для учнів 8-11 класів

Ванжула Олена Вікторівна педагог-організатор Комунального закладу
«Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №20 ім. Д.І. Менделєєва ВМР»;

Український народ багатий на традиції, свята й обряди, прекрасний духовністю, оскільки з найдавніших часів наші пращури відбирали найцінніші надбання, збагачуючи їх і бережливо передавали той келих мудрості і здоров'я нації з покоління до покоління. Українці вміли відчувати природу, черпати здоров'я, силу й красу з її джерел.

Риси, властиві нашому народові, плакалися упродовж усієї його історії. Це дух непокори, вічне прагнення до волі, незалежності, виняткова працьовитість, витривалість, мужність, винахідливість, кришталева чесність, щирість, патріотизм, щедрість привітність і кмітливість. Тому заглиблення в історію української народу допомагає нам раніше збагнути народний педагогічний ідеал і велику мудрість етнопедагогіки, проникнути в національний характер нашого народу.

Школі, безумовно, належить головна і вирішальна роль у вихованні і навчанні учнів. Адже вона озброює школярів глибокими і різносторонніми знаннями, вона є могутнім джерелом формування світогляду, національного духу, високої моральності, трудової підготовки, громадянського змужніння, глибоких людських почуттів, любові до матері і батька, бабусі і дідуся, роду і народу, пошани до рідної мови, історії та культури.

Є скарби, заховані в землі, є такі, що розташовані на поверхні і передаються з покоління в покоління. До таких скарбів належить пам'ять роду. Не вивітрити з голови цю пам'ять. Зберегти від байдужості, передати у спадок онукам, правнукам - ось наше з вами завдання.

Сценарій етнофольклорного фестивалю «Веселий український ярмарок» розрахований на те, щоб допомогти вчителям у нелегкій справі формування молодой гармонійної особистості. Виховний захід, спрямований на формування поваги до власного народу, його культури та традицій, а також толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій.

Досвідчені вчителі добре знають, що зазвичай виховує дитину не стільки сам захід, скільки попередня робота над ним. Вивчаючи репліки, тематичні вірші, учень мимоволі переймається темою заходу, усвідомлює її важливість. Саме тому ми надаємо перевагу не звичайним класним годинам, а театралізованим сценаріям на теми виховання. Запропонований сценарій побудований таким чином, щоб забезпечувати активну участь сім'ї та родини в розвитку фізичного і морального здорової, патріотично налаштованої особистості.

Варто зазначити, що сценарій етнофольклорного фестивалю «Веселий український ярмарок» був апробований в нашому комунальному закладі. Його проведення сприяло покращенню мікроклімату в школі та підвищенню співпраці школи й сім'ї.

Сценарій розрахований на те, щоб допомогти вчителям, класним керівникам, педагогам-організаторам у нелегкій справі формування молодого гармонійної особистості.

«Веселий український ярмарок»

Ванжула Олена Вікторівна педагог-організатор Комунального закладу
«Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №20 ВМР»;

Мета: створення позитивної атмосфери традиційного святкового українського ярмаркування, вивчення культурної спадщини та духовних надбань українського народу, пізнання самобутнього національного обличчя, привернення уваги до збереження традицій, практичного продовження культурно-історичних звичаїв, обрядів, яскравого музичного фольклору та народного гумору, виховання любові до рідного краю, формування творчої особистості на засадах педагогіки народознавства.

Танець «Україна – Європа»

На сцену виходять учні.

Ведучий 1. Добрий день, дорогі гості, шановні батьки, вчителі та учні! Зустрічаючи вас у стінах рідної школи, ми кажемо Вам "Доброго дня", а це значить, що ми бажаємо Вам добра, щастя, здоров'я та віддаємо Вам тепло, любов

Танець «Україна – Європа»

та часточку своєї душі.

Ведучий 2. Сьогодні ми запросили вас на свято «Веселий ярмарок», щоб ще і ще раз показати, як ми любимо свій рідний край, цінуємо традиції українського народу, його культуру, мову.

Ведучий 1. Ми любимо рідну Україну, любимо наше місто, бо це і є наша Батьківщина. Багато знаємо про звичаї і традиції нашого народу, бо ми – справжні українці.

Ведучий 2.

Бережімо Україну – нашу матінку єдину,
Хлібні ниви золотисті і ліси зеленолисті.
Голубі озера й ріки, чаєнят сріблясті крики,
Неба синього глибини, тиху пісню журавлину.
Бо у нас одна-єдина, Батьківщина – Україна.

Ведучий 1. Я – українка! Вигодувана материнською піснею, бабусиною казкою. Понад усе в житті люблю лагідну і щиру нашу мову, отчий край, де я виростала, рідну мою Україну!

Ведучий 2. Я – українець! Добрий господар, вірний заповітам батьків і дідів наших, славний захисник свого роду і Вітчизни.

Ведучий 1. Ми несемо велику відповідальність перед своїми пращурами за безсмертність української пісні, слова, танцю, звичаїв. Тому сьогодні ви станете свідками того, як українські діти цінують, возвеличують, утверджують українські традиції віршами та піснями .

Пісня «Там на Україні»

Учениця. У нас сьогодні гарне свято,
Гостей зібралося багато.
Здрастуйте, люди добрі!
Здрастуйте, люди хороші!
Здрастуйте, люди веселі

На фоні мелодії пісні «Ой зелене жито, зелене»

Учень. І щирий привіт вам у нашій оселі!

Від щирого серця,
Від рідної української землиці
Дозвольте вам, люди,
У пояс вклониться!

Учениця. Ми раді Вас вітати
у нашій світлиці

І даруємо хліб із золотої пше-
ниці.

Хліб завжди щоб був на ва-
шому столі. Щасливі були
люди в місті і в селі.

Вручення короваю гостям

Серця хай будуть сповнені любов'ю!

На щастя, на здоров'я, на долю!

Учень і учениця вручають на вишитому рушникові хліб-сіль

Ведучий 1. Наш народ –невтомний трудар. Працею своєю землю при-
крашає, урожай багатий збирає. Здавна повелося в Україні , що зібравши
урожай багатий, їхали люди на ярмарок, везли те, що самі виростили, самі
приготували.

Ведучий 2. Ярмарок – це праця для кожного трударя. Ця гарна традиція
наших предків. Ідуть люди звідусіль ярмаркувати. А там, де народ, там і жар-
ти, і дотепи, і сміх, і, звичайно, танці і пісні українські.

Ведучий 1. Ми підготували фрагмент українського ярмарку. Отож, лас-
каво просимо любі друзі, до нас на гостину. Щасливого вам ярмаркування!

Ведучий 2. Ярмарок для українського селянина завжди був очікуваною
і бажаною подією. Як правило, великі ярмарки відбувалися в кінці літа і во-
сени, але і перед великими святами також були ярмарки, щоб придбати смач-

ного до столу. Зібравши врожай хліба, овочів, фруктів, господар бачив, що з цього достатку можна продати, щоб прикупити щось з одєжі, хатнього посуду, або поміняти товар на товар.

Ведучий 1. Ще за кілька днів господар з синами змащували колеса возів, вистеляли їх сіном та домотканими килимами, складали товар, що мали везти на продаж.

Ведучий 2. Господині з дочками готували святковий одяг, щоб самим показатись і на інших подивитись, а, як поталанить, то й жениха знайти.

Ведучий 1. Коли наставав ярмарковий день, то шлях, що тягнувся до містечка, кипів народом, який поспішав з усіх навколишніх та далеких сіл і хуторів. Зранку, ще до сходу сонця, тяглися довжелезні валки чумаків зі сіллю та рибою. Їхали вози з гончарними виробами, мішками із зерном, прядивом, полотном та всякою хатньою поклажею. А поміж усім цим люди гнали худобу на продаж та несли на плечах і в руках навантажені кошики, коробки, мішки.

Ведучий 2. І весь цей довгий шлях, ярмарковий майдан, тісні вулички містечка, що були наповнені величезною кількістю люду, ніби перетворювались в одне величезне чудище, що ворушилося, кричало, гоготало, гриміло, мукало, мекало, кукурікало. Аж голова паморочилась, не розуміючи куди вдатися. А скільки там було гумору, жартів, співу, танців, змагань. Різноманітних витівок...

Учні 1. Ярмарок ! Ярмарок! Всі на ярмарок!

І веселий і кипучий в Україні ярмарок!

2. Шановні гості! Йдіть до нас на свято!

Сьогодні ярмарок — і тут всього багато!

1.Бо ж люди в нас такі талановиті,

А їх серця і чисті, і відкриті!

2. Сьогодні ярмарок! І, як завжди ведеться,

Нехай він піснею і жар-

тами почнеться!

Звучить пісня «Український ярмарок» гурт «Дзвони»,

учні виконують танець

4. Ярмарок - галасливе веселе свято.

Повне сміху пісень і гумору.

Продавали й купували все:

Танець «Український ярмарок»

Від шила до воза,
Від курки до корови...

Хлопчик. Ярмарку в селі чекають і старі і малі... Дітвора готується до нього за півроку. Діставши від хрещеного батька за кутю на Святвечір чи від пана за посівання на Новий рік одну-дві копійки, хлопчик обережно загортав свій скарб у ганчірочку, потайки закопував у садку чи під призьбою і нетерпляче ждав ярмаркового дня. Його мрією були ласощі, глиняний півник чи сопілочка.

Парубок. Парубки, заробивши в багатія кілька карбованців, мріють купити собі чоботи, гарну чумарку, з шкіряним козирком картуза, а для коханої дівчини—пряників, цукерок, стрічку або намисто.

Дядько. Дядьки мріють про те, аби вигідніше продати воликів, коней, поросля чи бичка, розрахуватися з податками. Та й просто на день-два від сім'ї відірватися, з кумом душу відвести.

Дівчина. А дівчата дуже бажають купити ситцю, черевички та хустку, а найбільше — прикрас (стрічок, намиста на шию, квіточок на віночок). Маленькі дівчатка прагнуть таких уборів без будь-якої мети, а старші — щоб комусь сподобатися.

Жінка. Молодиці чекають на ярмарок, щоб продати півня чи курку, поросля, масло чи полотно, а собі купити ситцю на спідницю або парчі на очіпок, щоб більше подобатися чоловікам.

Дівчинка. Але досить мріяти. Ось-ось ці мрії збудуться. І наша сім'я, і дядько Іван з тіткою, і хрещений батько з родиною — усі ідуть...

Усі (разом). На ярмарок

Кума 1. Кумцю?

Кума 2. Га?

Кума 1. А ви любите ходити на ярмарок?

Дві куми

Кума 2. На ярмарок? Так, звичайно, ярмарок — це свято душі!

Кума 1. А давайте по ярмарку прогуляємося і побачимо, чим люди торгують!

Кума 2. Ходімо! (роздивляються по залу)

Разом. І чого тут тільки нема!

Кума 2. Сало, м'ясо і ковбаси,
Оселедці, бочка квасу,

Кума 1. Жир, сметана, буряки,
Хрін, капуста, огірки,

Кума 2. Сир, цибуля і часник,

Кума 1. Курка, гуска, кріль, індик.

Кума 2. Груші, яблука, петрушка,
Мед, вода і з риби юшка.

Кума 1. Діжі, бочки, скло, корзини,
Штани, шапки і свитини.

Кума 2. Туфлі, чоботи, калоші,

Кума 1. Постоли – і все за гроші!

Кума 2. Сукні, персні та намисто,
Пиріжок, вареник, тісто.

Кума 1. Пшениці, овес, ячмінь,
Баранець, коза і кінь.

Разом. Ой, скільки всього!

Заходять 2 куми. Один тримає поросят, , другий веде корову

1-й кум. — Куме!

2-й кум. — Га!

1-й кум. — А що будете просити за поросят?

2-й кум. — Та... Задарма би віддав, так жінка з'їсть...

1-й кум. — А що, не їдять?

2-й кум. — Ні!

1-й кум. — От би їм та апетит куми!

2-й кум. — О-о! Тоді б ціни
їм не було. Хто б їх на базар по-
віз?.. А ви, куме, вирішили корівку
продати?

1-й кум. — Еге ж!

2-й кум. — Хороша корова,
видна, годована...

1-й кум. — Та якби ще дої-
лася, ціни б їй не було!

Разом. — Пр-р-р-р! Приїхали.

Кум продає корову

2-й кум. — Люди! Налітайте на поросят! Світ ще таких не бачив, їдять
все підряд! Ростуть як на дріжджах! Якби було чим годувати, нізащо не про-
дав би! Налітай!

1-й кум. — Гей, люди! Купіть корову! Спокійна, добре їсть, а що вже молока дає - видимо-неви́димо! Весь посуд зайняв, нема в чому води принести. Якби мав кілька зайвих відер, нізащо б не продав!

2-й кум. — Беріть поросят, не пошкодуєте. Що? Чи гарно їдять? Та вони ще й вас з'їдять. Як не вони, то чоловік точно!

(Продає поросят одному з присутніх, бере гроші.)

1-й кум.*(Звертається до покупця):* — Ви хочете корову? Знаєте, її бо шкода, ой як шкода. Але беріть. Раз базар, то ба-зар! Платіть гроші і забирайте! *(Бере гроші)* Ой, шкода! Аж сльози на очах з'явилися. *(Витирає сльози хустинкою).*

2-й кум. — Куме, чого ж тут шкодувати? Корову продали, та ще й непогано взяли...

1-й кум. — Шкода її нещасною, що купила. Її чоловік вдома з'їсть!

2-й кум. — А мого покупця хіба не шкода? Чи ви, куме, думаєте, що я геть без серця?

1-й кум. — Куме! А давайте по ярмарку прогуляємося, побачимо, чим люди торгують! Гроші маємо, може, щось і купимо!

2-й кум. — Ходімо! *(Йдуть поміж рядами)*

1-й кум. — Куме! Дивіться, чого тут тільки нема! *(Звертається до продавця посуду)* — Скільки коштує ваша качалка? Куплю жінці, щоб частіше вареники варила.

Продавець посуду. — Ця качалка з цінної деревини, коштує недешево. А щоб купити її, треба загадку відгадати:

— З чого замішують тісто на вареники?

1-й кум. — Щоб вийшли смачні вареники, треба взяти борошно, посолити, зробити в ньому заглибину, збити туди яйце, розбавити водою і замісити тісто.

Продавець посуду. — Ви добре обізнаний у цій справі, одержуйте свою качалку! *(Віддає качалку покупцеві. Куми відходять убік.)*

Звучить пісня-ісценізація «А мій милий вареничків хоче»

За столами біля своїх лотків стоять продавці у вишитих сорочках, кожен пропонує свій товар

1 продавець. Увага! Увага! Спішіть-поспішайте!

Господарі й гості, глядіть, не минайте!

На ярмарок прошу гуртом, поодинці,

Чекають на всіх там чудові

гостинці!

На ярмарку нашім веселім, багатім
Є чим дивуватись і є що придбати.
Тут щедрі дарунки із саду, й городу,
Тут пісня і жарти усім в нагороду.

Продавці пропонують свій товар

2 продавець. Тут речі умільців ні з чим не зрівняні,
Барвисті стрічки, рушники вишивані.
Полив'яний посуд - тарелі, горнятка,
Сопілки - хлоп'яткам, намисто - дівчаткам.

Мерщій-бо на ярмарок всі поспішайте,
Купуйте, милуйтеся, танцюйте і грайте!

Дівчинка – продавець. Ей, дорослі і малі,
Швидше йдіть до нас сюди!

Є товари в нас для всіх-
Для дорослих і малих,
Для високих і низьких!

Хлопчик – продавець. Усяк на свій смак
Товар вибирає.

Тому дешевше віддають,
Хто більше купляє!

Продавець капусти.

Купуйте капусту, вона вітамінна,
І солена в бочці, в салатах відмінна.

У борщику, в супі, в смачних

голубцях,

І смажена в маслі, і терта —
в млинцях.

Продавець моркви.

Ця морква під сонечком ще-
дрим зростала,

Земелька водою її напувала,
Тому-то й вродила така со-
ковита.

Морквяного соку вам треба
попити!

Продавець помідорів.

Беріть помідори, вони — пречудові,

Стіл з овочами

До вашого столу хоч зараз готові!

Продавець часнику.

Хто гострого хоче — часник хай придбає,
Він всякі мікроби вогнем випікає!

Продавець цибулі.

Погляньте, цибуля яка уродила —
Велика, ріпчаста, ну — справжнє диво.
Цибулю на зиму собі запасайте,
Тушкуйте, варіть і сирою вживайте.

Продавець перцю. Перець гіркий та червоний —

Добряча приправа,
Якщо сало приперчити,
Буде смачна страва!

Продавець груш. Скуштуйте цю грушу — солодку, духмяну.

У роті, немовби медок, вона тане.

Продавець калини. Беріте калину — червоні корали.

Ці кетяги небо і сонце ввібрали.
Напоїть матуся калиновим чаєм —
Недугу ураз як рукою знімає.

Продавець маку. І про мак не забуваймо,

Пиріжки ним начиняймо,
Булочки та пампушки
Всі куштуймо залюбки!

Продавець горіхів. Хто горішки полюбляє,

Хай до мене завітає,
Бо найкращий це продукт,
Він потрібен там і тут.
Хто горішки в нас ласує,
Грошей хай не пошкодує.
Бо осінні плоди
Є корисними завжди.

Продавець меду. Чудодійний мед вживайте,

Про хвороби забувайте.
Він цілющий і поживний,
А солодкий ще який!

Всякий може скуштувати
Та життя солодке мати.

Продавець посуду. Підходьте, сюди, дорогі господині,

Та й виберіть посуд всій вашій родині.
Тут ложки, миски і всілякі горнята,
Мішалки, тертки і качалка пузата.

Продавець рушників.

Купуйте, дивуйтесь, але не баріться,
Краса то яка — підійдіть, подивіться!
Яка то робота, які то узорі!
В цих вишивках — пісня й ланинеозорі,
Птахів щебетання, весняні світання,
Квітковий розмай і калини зітхання.

Продавець вишиванок.

Оця вишиванка пасує дівчаткам!
А ці сорочки до лиця вам, хлоп'ята!
Для вас готували прекрасні майстрині
Ось ці пояси — і червоні, і сині.
Беріть, не минайте рушник цей, сестрички,
Утріться — й рум'янець не зійде із личка.

Катерина. Чуєш, кумо, я недавно

В пресі прочитала,
Що склероз буває ранній
Від вживання сала!

Христя. Правду кажуть! Коли зранку

Шмат сальця заточиш —
Аж до вечора забудеш,
Що поїсти хочеш!

Торговець салом.

Людоньки добрі, не зволікайте,
підходьте, купуйте та не оминайте,
сало в долоню або на п'ять пальців,
сало , що в шкварках і в вигляді смальцю!
Підкопчена димом рожева скоринка,
з прорізю – це українська родзинка!
Сало в розсолі, та щедро солене!
Сало поперчене й почасничене!
Сало із редькою, сало із хроном,
Із огірком та із хлібчиком чорним,
Сало з гірчицею або з цибулиною-
Добрішає світ, та м'якшіє людина.
Картопля в мундирі, квашена капуста,

Та сиротіє без сала закуска.
Вирує життя та міняється мода,
Та сало із моди не вийде ізроду.
Сало в хатині – це наша культура,
Тому є в українців здоров'я й фігура!
Салонько давнє і віч-
но класичне!

Нам найрідніше і пат-
ріотичне!

Продавець хліба
Усі купуйте хліб дух-
мянний —

Він незвичайний, він
святий,

Ввібрав і пісню, й
працю в себе.

Цей хліб рум'яний на столі.

Продавці хліба

Завжди він прикрашає свято.
Він же пишний і гарненький,
І добренький, і рум'янений,
Із мукиці і водиці, З золотої пшениці.
Хліб завжди щоб був на вашому столі.
Щасливі були люди в місті і в селі.
Серця хай будуть сповнені любов'ю!
На щастя, на здоров'я, на долю!

Катерина. Ох! Усе на ярмарку тут є!

Христя. Було твоє, купив – моє!

Катерина Є й картопля...

Христя. Є й буряк...

Катерина Тут цибуля...

Христя. А там – мак!

Катерина. Чого тут тільки немає! Кому що треба – той питає!

Василь. А я б ось запитав, де тут можна попоїсти. Зголоднів, аж живіт
підвело.

Господиня. Захотіла я сьогодні борщику зварити.

Встала вранці й почала городом ходити.

Барабольки накопала,

Буряків нарвала,

Капустину і морквину у кошик поклала.
Прошу в гості завітати до моєї хати.
Із городини цієї борщик скуштувати.
Свининка на кісточці, жменька квасольки,
Грибочки, капуста, штук три барабольки,
Морквинка, буряк, часничок і перчинка,
Листочок лавровий, кропу стеблинка,
Солодкого перцю й селери - частинка,
Петрушечки трішки, та солі краплинка,
Одна цибулинка й шматочечок сала,
Щоб злотою медальною та страва сіяла,
А ще – помідори додала у горщик,
І вийшов - смачнючий український борщик!

Пісня «Борщик»

Христя. Нарешті на базарі два куми зустрілись,
Один живе у райцентрі, другий живе у селі.

Василь. Як там справи, кум Микола?

Микола. Та хай йому трясця!

Василь. А що ж таке?

Микола. Та недавно купив зубну пасту

Воно ж тепер тільки й знають,

Що все рекламують:

Чистіть зуби цим “Колгейтом”

І як в бобра будуть!

То я, дурний, і почистив,

І не забарилось,

Як у бобра всього лиш два

Спереду лишилися.

Василь. А тобі, куме, два зуби вистачить, щоб вареників посмакувати.

Микола. Якщо з картоплею чи з капустою, я б їх і без зубів їв.

Василь. І з картопелькою, і з капустою, з сиром, з вишнею.

(На фоні пісні «Українські вареники»)

Продавці вареників:

Що у світі найсмачніше?

Може, краби чи ікра?

Може, ще щось, найдавніше?

Є багато різних страв.

Тільки в хаті українській

Покуштуєш диво з див:

Ще з капустою наварим,

Та з грибами - пахнуть як!

Поласуємо ми з вами.

Поласуємо - ще й як!

Ще ж і з вишнями не їли,

З полуницями беріть!

Ось півмісяці у мисці,
А над ними в'ється дим,
Бо гарячі - масло тане...
Чи ж ви знаєте, що це?
Це - вареники в сметані,
Найсмачніші над усе!
Українці! Пригадаймо,
З чим вареники в нас є?
Знає кожна господиня,
Що до столу подає.
З сиром ось жовтіють в мисці,
І з картоплею киплять...
Полюбляють українці
За столом поласувать.

(Виходить «гламурна» україночка»)

Різні страви готувала,
Чоловіку догоджала.
Накрутила завиванці –
Чоловік повів на танці!
Напекла як пиріжки –
Виправ гарно рушники!
Насмажила оладок –
В садибі був порядок.
Наварила як борщу –
Накрив хату від дощу.
Замішала деруни –

Інсценізація пісні «Ой там на товчку, на базарі»

Дівчина. Чоловіче, почім ця тканина?

Продавець. Дуже дешево: поцілунок за метр.

Дівчина. Добре, дайте мені три метри...
Бабусю, йдіть-но швидше, розрахуйтеся.

Чоловік. Скільки коштують яйця?

Продавець. Карбованець за штуку.

Чоловік. А биті?

Продавець. Півкарбованця.

Чоловік. То розбийте мені два десятки.

Продавець яблук.

Яблука, купуйте дуже добрі яблука!

Ми вареників зварили -
Оце диво на весь світ!
З м'ясом, з рибою, з горохом,
Ось ще з маком та пшоном.
Ще посидьте з нами трохи,
В нашій хаті за столом.
Є вареники у хаті -
В Україні все гаразд:
Всі - щасливі і багаті,
Щедре сонце світить в нас!
Слава хаті українській,
Слава нашій всій землі,
І вареникам у мисці,
Що на нашому столі!

Цілувався день при дні.
І годила, і плекала,
Та терпіння вже не стало!
Раптом стало все не так,
Став бурчати – що за знак?
І тоді вже не вгодила:
Голубці, мовляв, згоріли!
Те не те, і те не так,
Краще вже тоді ніяк!
Я не хочу нервувати!
Краще чоловіченька продати!

Які до смаку вам, такі вибирайте.

Сортів тут багато, усі вони — різні,

Ось яблука ранні, ось — яблука пізні.

Жінка. А чому ж вони такі дорогі?

Продавець. Бо з чужого садка крадені.

Микола Кум, відомий агроном,

Можеш підказати,

А коли в садку найкраще

Яблука зривати?

Василь. Так, для збору урожаю

Є свої стандарти-

Як прив'язана собака

І немає варти!

Продавець картоплі. Купуйте, купуйте усі бараболю,

Варіте і смажте із сіллю й без солі,

Сто страв господиня з картоплі зготує,

Картопля як хліб — вона всіх нагодує.

Микола. Куме, ну і який у вас у цьому році урожай картоплі?

Василь. Та як ніколи, куме! Мішок картоплі посадив, мішок зібрав - жодна не пропала!

Микола. Ой, а що це так пахне.

Василь. Так це хтось дерунів насмажив. Напевно в них вродила картопля.

Микола. Знаю, знаю я цю господиню, що може приготувати безліч страв з картоплі

Пісня «Картопелька»

Століть багато картоплина

Повсюди княжить на столі.

Вона тут, поряд, щохвилини,

На кухні, в погребі, в землі.

В сільських хатах, міських квартирах,

Вона в колибі та в кафе,

Парує, вимита, в "мундирах",

Чи розім'ята на пюре.

І можна з певністю сказати,

Що тим хто дуже зголоднів,

Найбільше буде смакувати
Рум'яна хрумкість дерунів.
Любов до... дерунів - могутня справа,
об'єднує і тіло, і думки.
Погляньте вліво, подивіться вправо -
їдять усі, і мудрі, й диваки.
Тече сметана золотистим краєм
дерунчиків - смачнющих і пухнастих...
Від смакоти - життя здається раєм!
І не шукайте вже рецептів щастя.

Ведучий. А тим часом ярмарок іде далі. Сонце вже давно піднялося.
Торгівля триває. А серед загального гомону подекуди можна почути й такі діалоги.

Стецько. Добридень, дівчатонька! Які ви всі красиві!

1-а дівчина. Тю, Стецько!

2-а дівчина. Ми думали, що парубок з'явився, а то Степан.

Стецько. Тю, які ж бо ви язикаті.

Залицяється до Марусі.

— А що у вас варили?

Уляна. Нічого!!!

Стецько. Брешеш-бо, що нічого! Батько мені казали: «Розпитай її обо всім» А чорт є зна, прощо її розпитувати... Я вже все позабував.

Уляна. Та піди, та й запитай у батька.

Стецько. Батько ж бо добре казав: «Не йди, каже, поки обо всім не домовишся».

Уляна. Ні об чім нам домовлятися.

Стецько. А батько казав: «Не потурай їй, поженитайся, та пісеньки заспівай, то вона й піде». Ось слухай.

Співає, пританцьовуючи.

На курочці пір'ячко рябоє,

Любімося, серденько, обоє.

Диб, диб на село. Кив, морг на нього.

Я не дівка його,

Не піду за нього.

— А що ? Чи хороша
моя пісня?

Уляна. Така точнісінь-
ко, як ти, — нічого не
можна второпати. Ось

послухай

мою відповідь.

В мене думка не така,

Щоб пішла я за Стецька,

Стецько — бридкий,

Стецько — стидкий!

Цур тобі, відв'яжися,

Пек тобі відчепися

Божевільний!

Витуп Стецька перед піснею «Ти до мене не ходи»

— А що, Стецько, хороша моя пісня?

Стецько. Погана, і який нечистий тебе навчив?

Уляна. Так я тобі кажу: не люблю я тебе і ніколи не піду за тебе.

Пісня «Ти до мене не ходи»

(Заходять дві циганки)

Циганка 1. *(співає):*

— Ай-на-на-на-на-на-на! Ай-на-на-на-на-на-на!

Циганка. Десь тут ярмарок має бути. Душею чую, що гарно сьогодні появмаркую! Ой, як млинці запахли, треба скуштувати, поки господиня десь забарилася. *(підходить до столів, бере все підряд, ставить назад, бере з миски млинець і ховається поміж людей.)*

Циганка. Ой ти, красуне чорноброва, позолоти ручку. Всю правду скажу, долю провіщу, щастя наворожу.

Дівчина. Та я ще грошей не наторгувала, як слід не появмаркувала.

(Зупиняється)

— Чи не здається тобі, Азочко, що ми не туди потрапили? Невже я знову забула кинути лапку жабки чи хвостик мишки? Так ні... я все зробила за цим рецеп-

том. *(Дістає з кишені папірець і пильно розглядає)*

Циганка. А де ж друга половина рецепту? Куди ж вона поділася?

(Аза порпається у складках спідниці і знаходить другу полови-

ну папірця)

Циганка. Ой, лишенько! А ти кидала сюди квашених черв'ячків?

Ні? А де ж ти їх поділа? Що? Поїла? Ох ти ж нерозумна дитина! Куди ж оце нас занесло?(*Аза мовчки подає циганці м'яч-глобус, який висів за плечима і вказує на ньому місце*).

Циганка. Моя ж ти розумнице! Це навіть краще, ніж я сподівалася! Ярмарок! Просто чудово! А люду скільки-и-и!

(*Циганка підходить до методиста*)

Циганка. Красунечко, позолоти ручку — всю правду скажу: що було, що буде, на чому серце заспокоїться. (*Бере її за руку, розглядає*):

—Лежить на твоєму серці велика туга. Та-ак...(уважно розглядає долоню). Але вже недовго тобі сумувати. Як тільки оцією рукою напишеш, що семінар у нашій школі пройшов на вищому рівні, станеш великим начальником. Ні тобі по семінарах їздити, ні на уроки ходити, тільки сиди-иш і керуєш. Ось тобі амулет на щастя, щоб благополучно все закінчилось і все недобре зникло. (*Циганка переходить до директора школи*)

—О, я відчуваю надзвичайно сильну ауру! Це, напевно, козирний туз! О, пардон, директор школи! Тут амулетом на відбудешся, яйцем треба викачувати. Азо, давай яйце! (*Аза подає куряче яйце*). Та ні, Азочко, це ж директор... (*Аза подає гусяче*). Я ж тобі кажу, що це директор. (*Аза знімає з плеча глобус, подає циганці*). Оце якраз підійде! (*Бере в руки глобус, качає по плечах директора і приказує*):- Щоб руки не терпли, особливо права, коли ти, голубчику, будеш виставляти 12 з історії. Та пильно стеж, щоб у класних журналах було поменше одноцифрових оцінок, а все двоцифрові та двоцифрові. Роби так, щоб учителям було добре біля тебе. Тоді все буде гаразд і порча сама пропаде. Золоти ручку за це! (*протягає руку, бере гроші*). Ай-на-на-на-на-на-на! (*Йде далі*)

Циганський танець

Ведуча. Та часом на ярмарку таке почуєш, ну справжній тобі анекдот!

1 жінка. Ой, кумо, ця зима люта буде!

2 жінка. Невже?

1 жінка. Страшенні морози будуть!

2 жінка. Та ну!

1 жінка. Та кажу тобі! Так буде холодно, що аж ну!

2 жінка. А ти звідки знаєш?

1 жінка. Бо у мене кожуха нема!!!

Ведуча. А які тільки пригоди не трапляються на ярмарку!

(*Учень розказує гумореску*)

Це було позаторік

— А з якого ви села? —

Та на нашім ринку —
Хтів купити чоловік
Кабанця чи свинку.
Ламав голову Павло
(Нелегке це діло) —
Нешкідливе щоб було,
І щоб добре їло.

І нарешті підібрав:
О! Які хороші!
Гаманець мерщій дістав,
Став платити гроші.

Продавець бубликів. Бублики, бублики!
Круглі, смачні! Духмяні, рум'яні, великі й малі!

Продавець налисників. Налисничка покуштуйте цього.
Радість, щастя, душу вкладено у нього!

Учениця-продавець. Дівчата, беріть хустки —

На ній і грона, і пелюстка,
У небі райдуга на ній.
Мов берегиня вроди хустка
Здавен у нашій стороні.

То нареченим, то на щастя,
То на добро матерям.
Вічний дарунок — хустина квітчаста,
Здана стежкам і вітрам.

Продавець риби.

Купуйте рибу, солену, свіженьку,
Раків, печених, варених, червоненьких!

Пісня у виконанні бандуристів «А я молода на базар»

Продавець пиріжків.

Пиріжки розрекламую,
А начинку нюхом чую.
Смак знайомий усім

людям,

Україна з нами буде!

Смак села, стежки, ле-
леки, -

Близько це і так далеко!

Серце защемить знайо-

мо:

Спитав молодиці.
— Забирайте їх назад! —
Буркнув незабаром, —
Я мельницьких поросят
Не візьму й задаром.
Тітка ближче підійшла:
— То ж назвіть причину!
— А я з вашого села
Маю вже... дружину.
Та йому відповіла:
- Та я із Мельниці!

Запах випічки відомий!
Пиріжків смак – душі серце,
В музиці воно озветься!

Учень.

Всі виходьте танцювати,
Бо прийшли музики грати .
Дайте лиха закаблукам,
Щоб почули аж в Прилуках!
(Троїсті музики)

Виступ троїстих музик

Дівчина. Уже сонечко навкоси сідає. Притихає навкруги. Завершується ярмарок. Вдома своїх рідних чекають з гостинцями, подарунками.

Учень1. На веселім ярмарку ми побували,
Одні продавали - інші купували,
Співали, сміялись та ще й жартували
Та про предків наших славних
З шаною згадали.

Учень2. Здоров'я і щастя всій нашій родині,
А цвіту і плоду моїй Україні.
Щоб був достаток на столі
У кожному місті та селі.

Учень3. Запросили ми гостей до нашої школи
Подивитись, який в нас ярмарок чудовий.

Учень4. Купували, продавали, торгувались довго,
І з покупками своїми їдемо додому.
Жартували, танцювали, весело співали,
Щоб в майбутньому до нас ви ще раз завітали.

Учень1. Прийшов час казати: «Будьте здорові!»

Учень2. Ми бажаємо всім вам,
щоб у ваших родинах завжди був до-
статок!

Учень3. Щоб було що продавати,
за що купувати!

Учень4. Щоб родила щедро ни-
ва, щоб у хаті всяк слід!

Разом: Щоб довіку був щасли-
вий український славний рід!

Пісня «Многая літ

Використання народознавства в становленні громадянськості учнів

Загальні питання вивчення народознавства в школі

Паламарчук Людмила Олексіївна педагог-організатор Комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №11 ВМР»;

В сучасних умовах в нашій країні зростають вимоги до виховання і навчання підростаючого покоління.

Так, однією з найважливіших педагогічних задач є виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей Українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля.

Базовий компонент шкільної освіти, як державний стандарт, визначає ознайомлення дітей з поняттями «держава»; «народ»; «людство», з правами та обов'язками громадян України.

Згідно Концепції шкільного виховання, її програмою передбачається розвиток у дітей національної культури, яка є внеском у загальнолюдські надбання демократичності, гуманізму, совісті, честі, гідності, громадянськості; виховання дітей на історичному минулому, яке формує у них національну свідомість

В останні роки складовою частиною шкільної освіти стає народознавство. Метою цього предмета є ознайомлення дітей з багатствами культурно-господарської спадщини українського народу, з народними традиціями і формування в них етнічної, на цій основі, самосвідомості кращих якостей національного характеру, прагнення до відродження національної культури.

Такий народознавчий підхід до формування особистості школяра має на меті удосконалення патріотичного виховання, врахування особливостей розвитку суверенної України, використання традиційного вміння та бажання українського народу працювати на благо процвітання своєї держави.

Щоб виховати справжню людину, наша вітчизняна педагогіка повертається до високо результативного, апробованого століттями педагогічного досвіту народу. Первинність культурно-історичних традицій народу, їх діалектична єдність із загальнолюдською культурою набувають чинності вихідного принципу при визначенні змісту освіти і виховної діяльності школи. Характерне опертя на краєзнавчий підхід у вивченні оточуючого світу та навчальних дисциплін.

В останні роки складовою частиною шкільної освіти стає народознавство. Метою цього предмета є ознайомлення дітей з багатствами культурно-

господарської спадщини українського народу, з народними традиціями і формування в них етнічної, на цій основі, самосвідомості кращих якостей національного характеру, прагнення до відродження національної культури. Такий народознавчий підхід до формування особистості школяра має на меті удосконалення патріотичного виховання, врахування особливостей розвитку суверенної України, використання традиційного вміння та бажання українського народу працювати на благо процвітання своєї держави. Щоб виховати справжню людину, наша вітчизняна педагогіка повертається до високоре-зультативного, апробованого століттями педагогічного досвіту народу. Пер-винність культурно-історичних традицій народу, їх діалектична єдність із за-гальнолюдською культурою набирають чинності вихідного принципу при визначенні змісту освіти і виховної діяльності школи.

Народознавчий підхід у формуванні особистостей вимагає створення умов для комплексного впливу на школяра, глибокого знання педагогом його душі, рівня сформованості якостей характеру. По-третє, окреслились найбільш ефективні методи роботи з народознавства. Це - бесіда, інфор-мування, дослідження, робота з першоджерелами, збирання фольклору, скла-дання літопису сім'ї (родоводу), села, міста, краю, держави, заслуховуються самотійно підготовлені учнями повідомлення, організовуються вікторини, екскурсії в музеї; підсумкове узагальнення проводиться у формі науково-практичних конференцій, свят народних ремесел, фольклорних фестивалів.

В процесі вивчення народознавства вихованці глибше починають від-чувати, що знання про рідний народ - це пізнання себе, свого родоводу, його культури, історії, усвідомлення нерозривної єдності із попередніми поколіннями, усім народом, його духовними скарбами.

ВИХОВНИЙ ЗАХІД «ЕКОЛОГІЯ ПРИРОДИ, ЕКОЛОГІЯ ДУШІ»
Паламарчук Людмила Олексіївна педагог-організатор Комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №11 ВМР»;

Мета: формувати екологічну культуру; розширювати уявлення учнів про цінність та багатогранність природи; учити аналізувати, робити висновки; виховувати любов до рідного краю, дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: записи пісень; Червона книга України; плакати «Охорона природи»; ілюстративний матеріал «Рослини України»; фізична карта України.

Гасло:

*Люби природу не як символ
Душі своєї,
Люби природу не для себе,
Люби для неї.*

М. Рильський

Хід заходу

І. Організаційний момент

- У світі є 185 країн. Кожна країна приваблює нас по-різному. В одні країни ми їдемо відпочити, в інші — поглянути чудернацькі споруди. Хтось їде підкоряти вершини гір, хвилі океану тощо.

Але жодна країна не стане нам так само рідною, як та, де ми народилися, зросли, де почули лагідний спів материнської колискової пісні.

- Яка ж країна найдорожча нашому серцю? Україна! Наша рідна Батьківщина! Чарівна, неповторна, мила!

II. Основна частина

1. Прослуховування пісні К. Бужинської «Україна» (муз. і сл. І. Бартошевської)

1. Велична та могутня Україно,
Залежною від інших Ти була.
Хотіли Тебе бачить на колінах,
Та вирватись з полону Ти змогла.
У тяжкому нелегкому двобої Собі
Ти незалежність здобула.
Колись була найменшою сестрою,
А від тепер Ти рівня всім сама!

Приспів:

Ти прекрасна, як сама весна,
Все в Тобі душі і серцю миле.
Де б не мандрувала в світі я,
До Тебе повертаюсь, Україно.
І з Тобою на усі віки
Наш Господь, що взяв Тебе під крила.
Будь завжди по віку молода,
О, моя святая Україно!

2. Зимою наче наречена Ти,
Весна запалює свічки каштанів,
Згинаються під колосом лани,
Лунає пісня над безмежним краєм.
Красу свою нащадкам збережи
Та добру славу здобувай невпинно.
І вільною лишайся назавжди,
Моя Ти рідна Ненько, Україно!

Приспів.

2. Гра «Підкажи словечко»

Ось небо блакитне і сонце в зеніті!
Моя Україна — найкраща... *(у світі)!*
Моя Україна — це ліс і озерця,
Безмежні степи і чарівні... *(джерельця).*

Красиві пейзажі і гори високі,
Маленькі струмочки і ріки... *(глибокі).*
Міста старовинні і замки прекрасні,
Великі будови і дуже... *(сучасні).*

Сади чарівні, мальовничії села,
Моя Україна — це пісня... *(весела).*
Це щира, багата, як світ, її мова,
Крилата, така мелодійна... *(чудова)!*

Її обереги — верба і калина.
Найкраща у світі —... *(моя Україна).*
Бо нам найрідніша Вітчизна і мати!
То як же нам, дітям, її не... *(кохати)!*

Н. Красоткіна

3. Перегляд презентації «Краса і велич України»

- Здійснімо подорож нашою країною.

4. Слово вчителя

- Здавна люди поклонялися перед богами — покровителями усього живого на Землі. Рослин опікувалася богиня Флора, а тваринами — богиня Фауна, тому рослинний світ зветься флорою, а тваринний — фауною.

5. Виступ учнів

1 – й учень

Були у матінки Природи
Дві донечки такої вроди:
Хто їх побачив хоч на мить, —
Не зміг забути й розлюбить.

2 – й учень

Голубооку звали Флора.
У неї очі наче зорі;
Завжди замріяна, тендітна,
Ласкава, ніжна та привітна.

З – й у ч е н ь
А Фауна — швидка, як вітер,
Могла за птахами летіти,
І за оленями стрибати
Та з білочками пустувати.

4 - й у ч е н ь
Обидві світ живий любили.
Відтак його боготворили;
Тож вирішила мудра мати
В придане їм дарунки дати.

5 – й у ч е н ь
Мрійливій Флорі світ рослинний,
А жвавій Фауні — тваринний.
Щоб берегли і доглядали,
Від всього злого захищали.

6 – й у ч е н ь
Живуть в легендах і понині
Живого світу дві богині.

Н. Большова

6. Інтерактивна гра «Мікрофон» «Що мені дає природа?»

Людина не може прожити без природи тому, що...

- Все необхідне для життя людина отримує від природи. Тому захищати й оберігати природу — наш обов'язок.

7. Слово вчителя

- Природа щедро обдарувала нашу землю. Вона — вірний друг й неоціненне багатство, джерело здоров'я й радості. Ми із задоволенням милуємося золотими нивами пшениці, широкими луками, густими лісами, могутнім Дніпром. Дихаємо п'янками ароматами квітучих садів та квітів.

Людина закохана у природу. А чи справжня то любов?

Хто ж тоді руйнує мурашники, на стовбурах дерев вирізує написи, в лісах розводить вогнища, залишає сміття, забруднюються повітря й водойми, вирубує ліси, губить тварин. Ніхто інший, як сама людина.

Що слід робити, щоб господарська діяльність не тільки не завдавала шкоди природі, а й допомагала відновлювати й примножувати її багатства? Перед людиною та природою постала проблема виживання. Розв'язати її можуть люди.

8. Виступ учнів

7 - й у ч е н ь

Осінь відшуміла на роздоллі
Різнобарв'ям нив, лісів, гаїв.
Голосом людей у чистім полі,
Срібним клекотанням журавлів.

8 – й у ч е н ь

Якось стало світло скрізь довкола,
Ні листочка в світлому гаю.
Лише дуб старенький світлочолоий
Згадує про молодість свою.

9 – й у ч е н ь

Думка лине у добу прадавню,
Бо дуби-царі живуть в віках.
Пам'ятають гетьмана Богдана,
Гнівного Тараса і Франка.

10 – й у ч е н ь

Бачили діброви і байраки,
Голубі озерця і ставки.
А криниць, струмків не врахувати,
Де коней поїли козаки!

11 – й у ч е н ь

Гордість краю, ніжність і краса!
Чом поникло все оте багатство?
Це ж твоє, людино, вільне царство,
Все ж твоє: земля і небеса.

12 – й у ч е н ь

Чом річки у нас пересихають,
Риба задихається в ставках?
Про природу чом у нас не дбають?
Бо вона вже гине на очах.

13 – й у ч е н ь

Встаньте, люди, миром за природу,
За предвічну матінку для нас.
Щедрії дари і чисту воду
Нам вона сторицею віддасть.

П. Парасочко

«Встаньте, люди миром за природу»

9. Слово вчителя

- Учені вважають стан навколишнього середовища є критичним, тому що воно дуже забруднене. Це накладає відбиток не тільки на тваринний та рослинний світ й на людину, яка є частиною природи. За тривалістю життя населення Україна посідає 52 місце у світі.

На території України нині зростає понад 10 тис. видів рослин і 15 тис. видів грибів. Але діяльність людини становить серйозну загрозу для існування багатьох видів рослин, тварин і грибів. Тому виникла потреба їх охорони та збереження.

Екологічна ситуація в Україні

- Використовується більша частина всього земляного фонду.
- Знижена родючість земель унаслідок інтенсивного використання.
- Вода більшості водойм є забрудненою і брудною.
- Маємо дуже мало лісових насаджень.
- Збільшуються обсяги побутових відходів, тому що мало переробних заводів.
- На здоров'ї населення відклала відбиток аварія на Чорнобильській АЕС.

Україна є однією з неблагополучних щодо екології серед країн Європи. Тому вкрай необхідно об'єднати зусилля державних установ, громадських організацій, учених та всього населення для розв'язання екологічної проблеми.

Екологія — це наука, що вивчає теоретичні основи охорони природи і раціонального використання її ресурсів.

Існують дні, коли весь світ говорить про важливість знання цієї науки, про необхідність тримати під контролем стан середовища, турбуватися про відновлення природи. Запам'ятайте ці дати.

Екологічний календар

21 березня — Всесвітній день лісів

Цього дня проводять заходи щодо висаджування дерев, привертають увагу громадськості до нагальної необхідності збільшувати зелений покрив Землі.

22 березня — Всесвітній День води

Світ повинен усвідомити проблему стрімкого вичерпання питної води.

7 березня — Всесвітній день здоров'я

У довіллі людини відбуваються зміни, що шкідливо впливають на людей.

22 квітня — День Землі

Засновано з метою привернення уваги людства до проблем планети, пов'язаних з діяльністю людей.

Друга субота травня — Міжнародний день перелітних птахів

Цього дня заохочують захищати птахів і привертають увагу громадськості до їх потреб.

5 червня — День довкілля

Люди всього світу занепокоєні стрімким зростанням екологічних проблем.

28 вересня — День зеленого споживання

Необхідність розвивати у людей усвідомлення важливості повторного використання та утилізації відходів.

4 жовтня — Всесвітній день тварин

Проводять спеціальні заходи, спрямовані на інформування громадськості щодо проблем тварин, заохочення людей замислитися над природним зв'язком між людьми й тваринами.

11 грудня — Всесвітній день гір

Цього дня наголошують на захисті та розвитку гір.

Природа гине й благає нас про захист. Багато видів рослин та тварин стали рідкісними. Вони занесені до Червоної книги України. Названо цю книгу Червоною, тому що червоний колір неначе попереджає нас — схаменіться, загрожує небезпека.

Червона книга України — анотований та ілюстрований перелік рідкісних видів та підвидів, що знаходяться під загрозою зникнення на території України, і підлягають охороні.

В Україні перше видання Червоної книги вийшло друком 1980 року. До неї занесено ті зникаючі або рідкісні види організмів, які постійно чи тимчасово мешкають у природних умовах на території України або в межах її територіальних вод. Запам'ятайте! Збирання рослин, занесених до Червоної книги, їх плодів та насіння заборонено. Невиконання цих вимог можуть спричинити зникнення таких видів не тільки з території певної країни, а й з нашої планети взагалі.

На сторінках Червоної книги є такі види зі світу природи, що ми вже не побачимо у житті, тому що вони зникли, їх знищили.

Учитель за допомогою ілюстративного матеріалу ознайомлює учнів із зниклими видами деяких рослин та тварин.

У Червоній книзі є ще сторінки інших кольорів. Інформацію про них підготували наші дослідники природи.

11. Виступ дітей-дослідників (під супровід презентації)

1 – й у ч е н ь. На жовтих сторінках розташовані ті види рослин та тварин, кількість яких швидко зменшується, яким загрожує зникнення з нашої землі.

2 – й у ч е н ь. На білі сторінки заносять тварин, яких до цієї пори мало вивчили, адже їх місцезнаходження не визначено.

3 – й у ч е н ь. На зелені сторінки заносять ті види тварин та рослин, що вдалося зберегти від зникнення.

4 – й у ч е н ь. Головна ідея створення Червоної книги — збереження тваринного й рослинного світу. *(Демонструє Червону книгу.)*

5 – й у ч е н ь. Господарська діяльність людей негативно впливає на рослинний світ. Вирубують ліси під забудівлі (ферми, кар'єри), заготовляють деревину. А разом із деревами зникають й дикорослі рослини.

6 – й у ч е н ь. Багато рослин у нас є рідкісними. Люди рвуть їх задля краси. Особливо навесні знищують першоцвіти. *(Демонструє ілюстрації першоцвітів.)* А першоцвіти не дають насіння й плодів, важко розповсюджуються. Зірвані квіти швидко в'януть. А дехто вириває першоцвіти із корінням, не залишаючи жодної надії на порятунок.

А як гарно на лісовій галявині, укритій килимком перших вісників весни! Не рвіть першоцвітів! Милуйтеся ними в природі!

7 – й у ч е н ь. Природа має цілющі сили — лікарські рослини. Деякі види стали рідкісними від нерозсудливого збирання. Краще використовувати для заготівлі лікарської сировини, такі рослини, які поширені на території України: буркун, грицики, глід, кропива та інші. *(Демонструє ілюстрації рослин.)*

8 – й у ч е н ь. Можна знищити рослину і не зриваючи. Коли ми ходимо, то витоптуємо трави, квіти і, навіть, не помічаємо, що нищимо таку красу.

Не можна розводити багаття у лісі, підпалювати сухі рослини на луках, тому що вигорить коріння й насіння. Дим від вогнища забруднює повітря, у вогні можуть загинути мешканці луків і лісів. Пам'ятайте про це!

12. Поради тим, хто йде на природу відпочити

У ч н і (по черзі)

1. Природа — справжнє багатство для нас.
Будьмо з нею друзями повсякчас!
2. Друже, не розводь багаття в лісі,
Бо на деревах загориться листя.
3. Якщо вогнище на галявині розвів,
Перевірйай, чи добре загасив.
4. Ти у ліс прийшов — відпочивай,
Але лісових мешканців — не ображай!
5. Гучно в лісі музику не вмикай,
Сміття за собою завжди прибирай.
6. Не збирай ти рідкісні рослини.
Можуть вони зникнуть будь-якої днини.
7. На довго свіжість збереже рослина.
Та, що у садочку виростила людина.
8. У лісах і луках букетів не збирай.
Навесні першоцвітів не зривай!
9. Залишай неймовірну красу на землі.
Нехай милуються квітами дорослі й малі.
10. Не ламай гілки дерев й кущів.
Там домівки у пташок та хрущів.
11. Ходи у лісі й по луках стежками,
Щоб не топтати рослини під ногами.
12. Навколо прислухайся й придивись,
Розуміти природу ти серцем навчись.
13. Пам'ятай! Ти — частина природи,
Тож не заподій їй та собі шкоди!
14. Піклуймося про природу щоднини,
І вона щиро віддячить людині!

В. Чала

13. Прислів'я та приказки про природу та її явища

- Що про природу говорить народна мудрість у прислів'ях та приказках?

- Природа одному мати, другому — мачуха.
- Заступи природу дверима, то вона тобі вікном ввійде.
- Поле бачить, а ліс чує.
- Хто про природу дбає, вона тому повертає.
- Про землю піклуйся — золотим зерном милуйся.
- Бережіть свій край — і зробить із нього рай!
- Як дбаєш про природу, так і маєш!

14. Слухання вірша

Коли де бачу квітки очі,
«Люби!» — вона мені шепоче.
Повз деревце іду зелене,
«Привіт!» — схиляється до мене.
В гніздечку пташку стріну в гаї,
Питає пташка: «Як ся маєш?»
«Спочинь» — з болота жаба просить.
«Всміхнись» — цвіркун сюркоче в просі.
Який же цвіт кругом чудовий!
Додому йду в добрі й любові.

С. Павленко

15. Гра «Чим я можу допомогти природі?»

На дошці — намальоване дерево. Діти на «листочках» записують свої пропозиції щодо збереження природи та прикрашають ними його.

16. Виконання «Пісні про рідну землю» (муз. Ю. Чичкова, сл. П. Синявського)

Я дивлюсь на луги та гори,
Зір милує моя земля
Степовим золотим простором
І лісами, що ген шумлять.
Десь біля річки, що голубіє,
Чується музика солов'я...
Ти для мене, мов казка-мрія,
Прекрасна земле моя.
Ти для мене, мов казка-мрія.
Прекрасна земле моя.

2. Я люблю доброту і силу,
Бережу я твою красу.
Ти для мене цей світ відкрила,
Свою пісню тобі несу.
Хай вище птаха вона злітає,
Щастям крилатим пісні дзвенять...
Сонце, лагідніш ти сіяєш,
Прекрасна земле моя!
Сонце, лагідніш ти сіяєш,
Прекрасна земле моя!

3. Вже такої землі не знайдеш.
Тут мій дім, доля тут моя.
Тут мені в самоцвітах райдуг
Колосяться твої поля.
Золото ллється під небом світлим,
Неви безмежні, немов моря...
Ти для мене тепліша хліба,
Прекрасна земле моя.
Ти для мене тепліша хліба,
Прекрасна земле моя.

17. Виступ учнів-науковців

1 - й у ч е н ь. Щоб наша земля була б такою, як ми заспівали про неї, потрібно оберігати й любити її.

Крім рідкісних видів рослин, існують й унікальні рослинні угруповання, що також потребують охорони. Тому 1997 року було створено Зелену книгу України, що свідчить про величезну увагу, яку надають охороні природи в нашій країні; У перше видання Зеленої книги України занесені понад 120 рослинних угруповань. Потрібно охороняти всю сукупність організмів, тобто угруповання, що населяють певну площу. Для цього створюють природоохоронні території заповідники, національні природні парки, ландшафтні парки, заказники. Вони є національним надбанням.

2 - й у ч е н ь. Заповідники — природоохоронні установи загальнодержавного значення, що створені для збереження у природному стані унікальних угруповань, тут заборонені будь-які види господарської діяльності, полювання, збирання грибів і плодів, туризм.

На території України створено заповідники: Поліський, Рівненський, Канівський, «Медобори», Чорноморський, Асканія-Нова, Луганський, Український степовий, Дніпровсько-Орільський, «Дунайські плавні», «Славецький степ», Кримський, Ялтинський гірсько-лісовий, Карадазький, Мис Март'ян, Карпатський, «Горгани». Особливу категорію становлять біосферні заповідники Асканія Нова, Карпатський, Чорноморський, «Дунайські плавні», які мають міжнародне значення.

3 – й у ч е н ь. Національні природні парки — природоохоронні установи, у яких охорона природи поєднується з відпочинком людей і залученням їх до екологічного навчання. В Україні існують такі національні природні парки, як Карпатський, Шацький, Азово-Сиваський, Вижницький, «Синевір», «Святігори».

4 – й у ч е н ь. Заказник — це територія, на якій охороняється певний природний об'єкт; дозволено господарську діяльність, що не завдає шкоди цьому об'єкту.

5 – й у ч е н ь. Зараз в Україні нараховується 13 заповідників, 2 національні парки, 4 заповідно-мисливські господарства, понад 1500 державних заказ-

ників та близько 4000 заповідних об'єктів: урочищ, пам'яток природи, парків тощо.

6 – й у ч е н ь. Охорона рослинного світу здійснюється за різними напрямами. Як окремі види рослин, так і їхні угруповання охороняють на територіях заповідників, національних природних парків, заказників. Правові основи охорони рослинного світу створює відповідна законодавча база. Види рослин, що потребують охорони, заносять до Червоної книги (Міжнародної та окремих країн). З метою охорони рідкісних рослинних угруповань в Україні створено Зелену книгу України.

7 – й у ч е н ь. Жива природа — це дивовижний, складний, різноманітний світ. Особливе місце в ньому відведено людині. Саме від людей залежить — чи побачать світ майбутні покоління.

18. Виконання пісні «Просьба» (муз. О. Пахмутової, сл., М. Добронравова)

1. Раненая птица

В руки не давалась,
Раненая птица
Птицей оставалась...
Этот сон давнишний
До сих пор мне снится:
На траве кровавой
Вздрагивает птица.

Прпнев:

Птицы, рыбы и звери
В души людям смотрят.
Вы их жалеете, люди,
Не убивайте зря!
Ведь небо без птиц — не небо,
А море без рыб — не море,
И земля без зверей — не земля!
Не земля!
Не земля!

2. Люди-исполины,
Люди-великаны,
Есть у вас винтовки,
Сети и капканы.
Есть у вас бесстрашье,
Сила есть навечно —
И должно быть сердце,
Сердце человечесьє!

Привє.

3. Люди, человеки,
Страны и народы!
Мы тепєрь навечно
Должники природы.
Надо с зтим долгом
Как-то расплатиться,
Пусть расправит крылья
Раненая птица!

Привє:

Птицы, рыбы и звери
В души людям смотрят.
Вы их жалеите, люди,
Не убивайте зря!
Вєдь небо без птиц — не небо,
А море без рыб — не море,
И земля без зверей — не земля!
Не земля!
Не земля!

III. Підсумок заходу

15 – й у ч е н ь

Гартуй свій дух і волю, й тіло,
Берися за роботу сміло.
Уже тепєрь з маленьких літ
Іди добро творити в світ!

16 – й у ч е н ь

Свій голос віддаю за матінку-природу
За чистоту Землі, красу і вроду.
За екологію довкілля і душі.
Ставай і ти й діла свої верши.

17 – й у ч е н ь

Очистимо Землю від бруду і скверни,
Посіємо скрізь доброти й квітів зерна!
Хай буде планета красива й зелена
Для щастя, добра і для тебе й для мене!

18 – й у ч е н ь

Давайте боротись за чистоту природи.
Планеті не будем наносити шкоди.
Посадимо ліс і гайочки зелені,
Сади і діброви — планети легені!

19 – й у ч е н ь

Очистимо струмки і будуть жити ріки,
Бо із малих струмків течуть річки великі.
Вода — де є життя, без неї не прожити.
Вже час прийшов для нас — природі послужити!

20 – й у ч е н ь

Ми посадим довкола берізки і клени.
Хай наш край розцвітає і буде зелений.
Ми очистимо землю свою від сміття
Й буде в нас чарівне і здорове життя!

21 – й у ч е н ь

Назавжди запам'ятай —
Бережи свій рідний край!
Це твоя земля, країна,
Край батьківський — Батьківщина!

22 – й у ч е н ь

Ліс не рубай, а вчасно захисти,
Дай дереву ще вище підрости.
Ліс виросте і захистить тебе —
Повітря дасть і небо голубе!

23 – й у ч е н ь

Рукотворні гори — це відходи,
Роблять на Землі багато шкоди.
Треба там заводи збудувати
Й сміттєзвалища заставить працювати!

24 – й у ч е н ь

Про екологію напишемо ми гасла,
Щоб іскра доброти в душі не згасла.
І щоб людина з самих юних літ
Добро несла в казковий білий світ.

Н. Красоткіна

«Про екологію напишемо ми гасла»

Використання виховного потенціалу краєзнавства для формування патріотичних почуттів школярів

Репинецька Оксана Ігорівна педагог-організатор Комунального закладу
«Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №32 ім. ВМР»;

Проблема громадянина-патріота давня, як світ. Вона постала перед людством тоді, коли виникла перша держава. Патріотичне виховання створює певні передумови громадянської поведінки. Однак це лише передумови.

Любов до Вітчизни починається з любові до своєї Малої Батьківщини – місця, де людина народилася.

У цьому зв'язку, як нам здається, величезного значення набуває визначення мети, завдань, змісту та засобів патріотичного виховання дітей шкільного віку.

До основних завдань патріотичного виховання належать:

- формування любові до рідного краю (причетності до рідного дому, сім'ї, школи, міста);
- формування духовно-моральних взаємин;
- формування любові до культурного спадку свого народу;
- виховання любові, поваги до своїх національних особливостей;
- почуття власної гідності як представників свого народу;
- толерантне ставлення до представників інших національностей, до ровесників, батьків, сусідів, інших людей.

Патріотичне виховання учнів має вирішувати ширше коло завдань, ніж ті, що зазначені. Це не лише виховання любові до рідного дому, сім'ї, але виховання шанобливого ставлення до рідної землі, захисників Вітчизни, державної символіки, традицій держави, загальнонародних свят.

Для того, щоб визначити специфіку процесу формування у дітей любові до Вітчизни, необхідно визначитися у природі самого патріотичного почуття, його структурі, змісті, а також простежити його народження, джерела. На основі яких почуттів воно формується? Без якої емоційно-пізнавальної основи не може з'явитися це складне почуття?

Патріотичне почуття за своєю природою багатогранне, воно об'єднує всі сторони особистості: моральну, трудову, розумову, естетичну, а також фізичний розвиток і передбачає вплив на кожну із сторін для отримання єдиного результату.

Якщо розглядати патріотизм через поняття „ставлення”, можна виділити декілька напрямків:

ставлення до природи рідного краю, рідної країни;

ставлення до людей, які живуть в рідній країні;
ставлення до моральних цінностей, традицій, звичаїв, культури;
ставлення до державного устрою.

Кожен із цих напрямків може стати змістом освітньо-виховної діяльності з дітьми, і кожен внесе свій внесок в соціалізацію особистості дитини за умови врахування особливостей розвитку дітей.

Неможливо говорити про виховання любові до Батьківщини без повідомлення дітям певних знань про неї. Зміст занять також можливо визначити в декількох напрямках.

Дитина може і повинна знати, як називається країна, в якій вона живе, її головне місто, столицю, своє рідне місто чи село, які в ньому є найголовніші визначні місця, яка природа рідного краю та країни, де дитина живе, які люди за національністю, за особистими якостями населяють її країну, чим прославили вони рідну країну і увесь світ, що являє собою мистецтво, традиції, звичаї її країни. Захоплення просторами країни, її красою та природними багатствами виникає тоді, коли дитину навчили бачити красу безпосередньо навколо себе.

Така схема змісту знань про рідну країну, на основі яких можливо у шкільному віці формувати дієве ставлення до неї.

Склалася думка, що шлях до виховання любові до Батьківщини формується за логікою „від близького до далекого” – від любові до батьків, рідного дому, до школи, до вулиці, міста, любов до рідної країни. У молодших школярів поступово формується „образ власного дому” з його укладом, традиціями, спілкуванням, стилем взаємодії. Дитина приймає свій дім таким, яким він є, і любить його. Це почуття „батьківського дому”, Малої Батьківщини лягає в основу любові до Вітчизни.

Завдання педагога разом з батьками формувати любов, приязнь до рідного краю, бажання берегти його, робити кращим. Ця частина роботи потребує більше опиратися на когнітивну сферу, на уяву дитини та її пам'ять.

Для дитини місто конкретизується вулицею, тобто вона усвідомлює себе перш за все жителем своєї вулиці. Щоб діти „відчули” своє місто, їм необхідно про нього розказувати та показувати його.

Діти молодшого шкільного віку можуть і повинні знати назву свого міста, його головні вулиці, визначні місця, музей, театри та ін. Діти також повинні знати історію рідного міста, як і чому воно так називається. Знання збагачують почуття дітей, надають їм певність і смисл. Наступний етап – виховання любові та приязного ставлення до свого рідного міста.

Важливим напрямком роботи по вихованню любові до Батьківщини є формування у дітей уявлень про людей рідної країни та рідного краю. Перш за все необхідно згадати тих людей, які прославили наш край - художників, композиторів, письменників, винахідників, вчених, мандрівників, філософів, лікарів. Необхідно на конкретних прикладах, через конкретних людей познайомити дітей з „характером” українського народу (творчі здібності, вмілість, пісенність, гостинність, доброзичливість, чутливість, вміння захищати свою Батьківщину).

Ось орієнтовний обсяг знань про рідний край, який посильний молодшим школярам:

- ◆ Найдавніші поселення району, міста. Що відомо з їхньої історії?
- ◆ Найвідоміші земляки. Хто з видатних людей народився в районі, місті? Що він зробив для народу, держави? Чим прославив наш край?
- ◆ Наймальовничіший куточок рідного міста (річка, ліс, урочище). Чим він відомий?
- ◆ Найдавніша споруда. Історія її створення.
- ◆ Найвидатніші люди краю. Чим вони відомі?
- ◆ Туристичний маршрут по рідному краю.
- ◆ Які вірші ти вже вивчив?
- ◆ Що означає герб нашого міста?

Виховання ставлення до своєї країни ґрунтується на когнітивному компоненті: дітям повідомляють інформацію, яку вони повинні і можуть засвоїти. Особливістю є те, що знання повинні бути емоційними і спонукати дитину до активної діяльності.

Розгляд ілюстрацій, слайдів, відеофільмів, художні твори, розповіді дорослих, фотографії, екскурсії, малювання, ігри-подорожі – все це допомагає вирішувати поставлене завдання. Дітей знайомлять із символікою країни, розповідають, що у кожної країни є свій прапор, герб, гімн. Розповідають де і коли вони можуть їх побачити.

Успішний розвиток школярів при ознайомленні з рідним містом можливий лише за умови їх активної взаємодії з оточуючим світом емоційно-практичним шляхом, тобто через гру, предметну діяльність, спілкування, працю, навчання та інші види діяльності.

Дієвими формами роботи з даного напрямку, на наше переконання, є ігрові інтерактивні програми. В *ігровій програмі* основним засобом вираження є гра. Саме через гру подається зміст пізнавального матеріалу, за допомогою неї моделюються різні ситуації, у яких формуються й відпрацьовуються необхідні навички. Ця форма допомагає створити атмосферу активних, позитивних дій, яскраво виразити ідею програми. Сюжет ігрової програми

може бути різноманітним, але завжди потребує певної логіки і сценічного рішення. Ще одне винятково важливе значення ігрової діяльності - це внутрішній характер її мотивації. Діти грають тому, що їм подобається сам ігровий процес. І вчителю залишається лише використовувати цю природну потребу для поступового залучення дітей у більш складні і творчі форми ігрової активності.

Необхідно зазначити, що морально-патріотичне виховання на краєзнавчому матеріалі ґрунтується на таких засадах:

- Ознайомлення з рідним містом повинно природно „входити” в цілісний освітній процес, що будується на фоні краєзнавчого матеріалу.
- Введення краєзнавчого матеріалу в роботу з дітьми з врахуванням принципу поступового переходу від більш близького дитині, особистісно значущого, до більш віддаленого від дитини – культурно-історичних фактів.
- Формування особистісного ставлення до фактів, подій, явищ у житті міста, створення умов для активного залучення дітей до соціальної діяльності, підвищення особистісної значущості для них того, що відбувається навкруги.
- Розвиток музейної педагогіки, що надає можливість дитині налагодити діалог з культурним надбанням минувшини та сьогодення.
- Здійснення діяльнісного підходу до залучення дітей до історії, культури, природи рідного міста, тобто вибір самими дітьми тієї діяльності, в якій вони хотіли б відобразити свої почуття, уявлення про побачене та почуте (творча гра, придумування оповідань, виготовлення поробок, придумування загадок, аплікація, ліплення, малювання, проведення екскурсій, участь у благоустрої території, охороні природи і т. п.).
- Залучення дітей до участі в міських святах з тим, щоб вони могли долучитися до атмосфери загальної радості та піднесеного настрою. Познайомитися із жителями рідного міста – носіями соціокультурних традицій в народних ремеслах, танцях, піснях.
- Вибір методів ознайомлення дітей з рідним містом, що перш за все підвищують їх пізнавальну та емоційну активність.
- Створення відповідного розвивального середовища в закладі, яке б сприяло розвитку особистості дитини на основі народної культури з опорою на краєзнавчий матеріал (міні-музей народного побуту, предмети народного ужиткового мистецтва, фольклор, музика тощо), і яке б дозволило забезпечити потребу в пізнанні його за законами добра та краси.
- Організація роботи з батьками під девізом: їх знання та любов до

рідного міста повинні передаватися дітям.

Ознайомлення учнів із рідним містом може стати тією основою, навколо якої інтегруються всі види дитячої діяльності.

Загальновідомо, що досить складним в роботі по ознайомленню з рідним містом, особливо з його історією та визначними місцями, є складання розповіді. При цьому необхідно пам'ятати наступне.

- Супроводжувати розповідь наочними матеріалами: фотографіями, репродукціями, слайдами, схемами, малюнками та ін.

- Звертатись до дітей із запитаннями в ході розповіді, щоб активізувати їх увагу, викликати бажання щось дізнатися самостійно, спробувати про щось здогадатися, запитати. Спонукати мислення дітей проблемними запитаннями: „Як видумаєте, чому саме на цьому місці люди вирішили побудувати місто? Звідки така назва? Що вона може означати?”.

- Використовувати доступну дітям лексику, пояснювати значення незнайомих слів, не вживати спеціальної термінології, не перевантажувати розповідь складними граматичними конструкціями.

Ефективність морально-патріотичного виховання досягається тоді, коли педагогічна діяльність характеризується цілісністю і включає відбір краєзнавчого змісту в відповідності з метою розвитку дитини, її віковим особливостям та інтересам; збагачення розвивального середовища матеріалами про рідне місто (дидактичні ігри, посібники, предмети мистецтва, продукти дитячої творчості та інше), узгодженість тематики занять по ознайомленню з рідним містом з тематикою інших занять, з іграми дітей.

Докладніше про роботу у цьому напрямку розкриємо нижче в змісті даного матеріалу.

І найголовніше! Пам'ятаймо: щоб заклад допомагав вихованню патріотичних почуттів, життя дітей в ньому повинно бути насиченим, цікавим, таким, щоб запам'яталося надовго, стало системою радісних дитячих спогадів.

Сценарій інтерактивної ігрової програми
„Моя Вінниця”
(екскурсія віртуальним музеєм історії Вінниці)

Репинецька Оксана Ігорівна педагог-організатор Комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №32 ім. ВМР»;

Мета: ознайомити дітей за допомогою гри з цікавими історичними періодами міста Вінниці, відроджувати національні ігри та розваги, сприяти розвитку творчих здібностей, навичок здорового способу життя, допитливості, виховувати патріотичні почуття та любов до рідного краю, формувати почуття дружби, колективізму, організованості, відповідальності за спільну справу.

Обладнання: символіка Вінниці, панно „Моя Вінниця”, фото з видами міста, запрошення в зали музею, живі експонати (історичні постаті 17-21 століть), матеріал для переправи, палиця, „вудочки” з калитою, цукерки, реквізит для демонстрації історичних постатей Вінниці (М.Коцюбинського, М.Пирогова), одноразові стаканчики, пазли - фотографії, 2 набори „дорогоцінного каміння”, повітряна кулька, флаєра, музичні записи, мультимедійна презентація.

План ігрової програми:

1. Вступне слово ведучого.
2. Об'єднання в експедиції.
3. Відвідування зали 17 століття:
 - Інтелектуальне випробування „Не розірви ланцюжка”
 - „Переправа до о.Кемпи”
4. Відвідування зали 18 століття:
 - „Калита”
 - „Коло”
 - „Злови палицю”
 - „Карусель”
5. Відвідування зали 19 століття:
 - „Упізнай видатного земляка”
6. Масовка : „Мобільний зв'язок”, „Прогноз погоди”, „Вірю-не вірю”.
7. Відвідування зали 20 століття:
 - „Зведи Мури”
8. Масовка : „Збережи скарб”, „Краєзнавчий волейбол”.

9. Відвідування зали 20 століття:

- „Склади та відгадай”.

10. Підведення підсумків гри.

11. Нагородження переможців.

Хід ігрової програми

Музика.

Ведуча. Добрий день! Вітаю всіх учасників нашої незвичайної подорожі, а також наших гостей! Ви знаходитеся у віртуальному музеї історії Вінниці. У нашому музеї ви маєте можливість не тільки ознайомитись з цікавими фактами, а і стати безпосередніми учасниками історичних подій. Сьогодні ми разом помандруємо у минуле рідного міста... І враховуючи те, що нам доведеться здолати відстань не в одне століття, пропоную розпочати саме зараз!

Та спершу потрібно об'єднатись у дві історичні експедиції. Для цього – перше невеличке завдання: підберіть найкращу риму до назви нашого міста. Щось на зразок.... Вінниця – зміниться, Вінниця – іменинниця, Вінниця – відмінниця.

Творче завдання. Підбір рими.

Чудово! Автор цього шедеву отримує заохочувальний приз, а ми по черзі промовимо ці приємні слова.

Діти по черзі промовляють риму.

Ось ми і отримали дві чудові історичні експедиції:

Праворуч від мене збираються ті, хто промовляв чудове слово „Вінниця”, а ліворуч – ті, хто промовляв не менш приємне слово – „відмінниця”! Тепер оберіть, будь ласка, століття, у яке ви хотіли б потрапити найбільше.

Ведуча проносить капелюхи з запрошеннями.

Отож, яка з експедицій виявиться найбільш вдалою, ми дізнаємось, коли знову опинимось у квітні 2018 року, а тепер – час вирушати! Подорож у минуле Вінниці починається!

Ведуча. В липах над іскристим Бугом
Місто рідне – сяюча зоря.
Затишна колиска Сонцелюба,
Синьоока Вінниця моя.
Башти старовинної величність,
Куполи соборів золоті,
Над тобою наче плине вічність
І шепоче молитви святі...
Ти, неначе справжня чарівниця,
Проведи всіх нас по вулицях твоїх,
Як сторінки, погортай століття,
Розкажи історії минулих днів...

Ведуча. І перша наша зупинка – зала 17 століття. Запрошую сюди бажаючих.

Діти виходять.

Давайте подивимось, що ж цікавого відбувалось в цей час у Вінниці...

Звучить музика, виходить Іван Богун, махає шаблею, завмирає.

Історична довідка. Іван Богун – славетний полковник Вінницького полку, герой Визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького. Хоробрістю та воєнним талантом Богуна захоплювались навіть вороги. Завдяки кмітливості та мужності Іван Богун отримав перемогу над 20-тисячним польським військом, маючи в сім разів менше козаків. Оспіваний народом у думах та піснях.

Іван Богун (оживає) Добридень, чесне товариство! Бачу, славних нащадків має Вінниця! Сподіваюсь, вам не потрібно братися до шаблі, аби захистити рідну землю... Це добре. Ну що ж, козак козака в біді не покине, тож, не розірвіть мого ланцюжка запитань. Чий ланцюг залишиться цілим, отримає герб нашого славетного міста.

Конкурс „Не розірви ланцюжка”

1. Вінниці виповнилось більше:

- 500 років
- **600 років**
- 700 років

2. Як називається острів на Південному Бугу, який знаходиться біля цен-

трального мосту? Кемпа, або Фестивальний.

3. Що зображено на гербі нашого міста? Дві шаблі та рибацький гачок.

4. Скільки куполів має центральний собор міста? Три.

5. Хто з класиків української літератури народився та жив у Вінниці?

М.Коцюбинський.

6. Чиє ім'я носить Вінницький драматичний театр? М.Садовського.

7. Як історично називалася частина міста, розташована на лівому березі Південного Бугу? Замостя.

8. Скільки мостів через річку південний Буг має сучасна Вінниця? Три.

9. Як називається головна вулиця Вінниці? Соборна.

10. Люди якої національності переважно населяють Вінницю? Українці.

І відзнаку отримує експедиція _____!

Що ж, добре. А тепер пропоную згадати одну знаменну битву. Було це в 1651 році. Наступало на Вінницю багатотисячне польське військо, зупинилось на березі Південного Бугу з боку Старого міста навпроти острова Кемпа. Зима була люта, Буг скувало кригою, але, щоб не віддати місто ворогу, прорубали ми ополонки, притрусили їх соломомою і заманили загарбників на лід. Не витримавши важкої кінноти, лід почав ламатися. А ворог наш, зрозумівши, що безсилий, почав тікати.

А ось і для вас завдання – дійти до Кемпи. Але, щоб не потрапити в ополонку, скористайтесь ось цими дощечками. Ступати можна тільки по них. Діставшись острова, повертайтеся назад бігом, щоб передати дощечку товаришу.

Приготувались? Почали!

Конкурс „Переправа до Кемпи”.

Першою стає експедиція _____!

Ось вам відзнака за перемогу. Прощайте!

Музика.

Ведуча. А ми продовжуємо нашу віртуальну екскурсію і переходимо до наступної зали, зали 18-того століття. Запрошую сюди бажаючих.

Звучить весела музика.

**Виходять перекупки, співають,
потім завмирають.**

Історична довідка. Звичайні представниці Вінницьких ярмарків, яких

впродовж року влаштовували 6 разів: Новорічний, Масляний, Великодній, у День Трійці, Успенський та Вересневий. Товари пропонувались найрізнома-

нітніші: тканини, шкіра, взуття, мило, горіхи, сливи, риба і багато іншого краму. Ярмарки завжди проходили весело та яскраво!

Перекупки співають частівку, танцюють.

Дівчата. Ох, багато товару хорошого купила, тепер можна і повеселитись!

Дівчата. Поглянь, які парубки та дівчата славні! Нумо, до наших розваг!

Дівчата. Перша розвага на ярмарку – найдавніша. Зветься – Калита. Хто ж вас, хлопці, найвправніший, хто скоріше відкусить калиту?

Конкурс „Калита”.

Ось тобі відзнака, а ще візьми яблучко в нагороду!

Дівчата. Ну а тепер перевіримо, хто з наших хлопців найсильніший? Стоячи на одній нозі, спробуйте виштовхнути один одного з кола.

Конкурс „Коло”.

Ось і твоя відзнака, візьми і ти яблучко в нагороду!

Дівчата. І нарешті, хто з вас найспритніший, хто вхопить цукерку швидше? Покажіть, на що ви здатні!

Конкурс „Карусель”.

Дівчата. А тепер – хто швидше вміє вхопити палицю?

Конкурс „Впіймай палицю”

Дівчата. Ну що ж, молодці, веселі діти у нашої Вінниці! Бувайте здорові, про нас пам’ятайте!

Музика.

Ведуча. А ми поспішаймо далі, тим більше, що нас уже чекає зала неповторного 19-го століття, яке подарувало нашому місту багато видатних історичних постатей. Я запрошую сюди бажаючих. І мені здається, що ці шановні особи нам розкажуть багато цікавого.

Виходять дами з кавалером. Завмирають.

Історична довідка. Наприкінці століття у Вінниці відбувається надзвичайно важлива культурна подія – зароджується міський театр. Ми з вами потрапили просто за його лаштунки...

Дами з кавалером оживають.

Я чула, що невдовзі у Вінниці відкриватимуть справжній театр?

Чудово! Я маю змогу першим запросити вас на виставу!

Кажуть, на прем’єрі буде грати сам Микола Садовський!

Обов’язково відвідаємо театр!

До речі, а чи пам’ятаєте ви людей, чия доля була тісно пов’язана з Вінницею?

Ваше завдання – скористатись нашим реквізитом та показати цих видатних людей, назвавши, безперечно, їхні імена. Час біжить дуже швидко, і у вас є тільки одна хвилинка!

Ведуча. А у нас – хвилинка реклами. Пропонуємо вам скористатись віртуальним мобільним зв'язком. Спробуйте передати інформацію від першого до останнього учасника вашої експедиції, промовляючи слово на вухо один одному. Яка експедиція зробить це швидше, і передасть слово правильно, виграє додаткову відзнаку! Данило Нечай, Замостя.

Конкурс „Мобільний зв'язок”.

Ведуча. Чудово, ну а тепер – віртуальний прогноз погоди, передати який я зможу тільки з вашою допомогою! Підніміться, будь ласка, і намагайтесь точно повторювати мої рухи!

Масовка „Прогноз погоди” – глядачі повторюють за ведучою прості рухи, імітуючи природні явища

Ведуча. І, наостанок, – гарячі новини! Щоправда, наші інформаційні агентства іноді помиляються, тому, якщо ви вірите, присядьте, а якщо ні – залишайтеся стояти рівно!

Наприклад: Я – Оксана Ігорівна! + присіли

Ми знаходимось у 35-й школі! – встали

Масовка „Вірю – не вірю”

У Вінниці є справжній зоопарк! +

У Вінниці проживає півмільйона жителів! –

В певний період Вінниця була столицею України! +

У Вінниці є 32 маршрути тролейбуса! –

У Вінниці є чотири театри! –

Вінниця заснована у 1363 році! +

У Вінниці є метро! –

Дами. А тепер настав час познайомитись із нашими шановними героями.

Конкурс „Упізнай видатного земляка”

Кавалер. Чудово, наші експедиції впорались із цим складним завданням. А на згадку про нас ви отримуєте відзнаку!

Музика.

Ведуча. А нам час вирушати далі. Ми переходимо до зали 20 століття, і я запрошую сюди наших екскурсантів.

Музика. Виходить Г.Г.Артинов з тубусом, завмирає.

Історична довідка. Григорій Григорович Артинов – перший головний архітектор Вінниці, випускник Санкт-Петербурзького інституту, який залишив по собі чудові пам'ятки архітектури. Розроблені Артиновим проекти будівель обласної бібліотеки імені Гоголя (нині Тімірязєва), церкви Воскресіння біля універмагу, міського театру, башти у сквері Козицького, готелю „Савой” та багатьох інших і понині додають Вінниці справжнього шарму євро-

пейської столиці.

Артинов (оживає) Протягом багатьох років я був головним міським архітектором Вінниці. Коли я вперше побачив місто, я був вражений його мальовничими краєвидами. Та найбільше мене вразила найдавніша споруда Вінниці, якій майже 400 років. Це – Мури, які багато років обороняли місто від ворожих нападів. Зараз від цієї споруди залишилась невелика ділянка міцної стіни – Муру, та безліч підземних ходів, які, за легендою, мають вихід на інший берег Бугу.

А моїм завданням для вас, шановні дослідники, буде наступне. За 1 хвилину збудуйте з цього матеріалу міцний та високий мур. Чий мур виявиться вищим, той отримає мою відзнаку! Чудово! А тепер – обережно розберіть ваші мури, і акуратно складіть будівельний матеріал.

Конкурс „Зведи Мури”, складання муру з одноразових стаканчиків.

Чудово! Відзнаку Артинова отримує експедиція _____
Хай вам щастить! Прощайте!

Ведуча. А ви знаєте, що про Вінницькі Мури існує багато легенд? Одна з них – про скарби. І зараз для вас завдання – донести знайдені скарби до останнього учасника експедиції, не розгубивши їх.

Конкурс „Збережи скарб”.

Ведуча. Порахуємо, хто зберіг скарби цілими!
За це ви отримуєте відзнаку!

А наступне змагання – „Краєзнавчий волейбол”, називаючи вулиці Вінниці, ви маєте відбивати кульку до протилежної експедиції, не затримуючись ані секунди.

Конкурс „Краєзнавчий волейбол”

Музика.

Ведуча. А ми непомітно наблизились до нашого сучасного, 21 століття. Отже, ми переходимо до зали сучасності.

Танець.

Історична довідка. Вінниця розквітає з кожним роком. Вінничани залюбки проводять вихідні дні у міському парку, біля старої башти, гуляючи мальовничими вінницькими вуличками...

Заходить фотограф. Фотографує.

Ведуча. А ось і звичайний міський фотограф. Хоча... можливо не такий він уже і звичайний... Він вміє зробити такі знімки, на яких рідне місто виглядає справжньою перлиною...

Фотограф. Чи добре знаєте ви свою рідну Вінницю? Чи пам'ятаєте усі її мальовничі куточки? Тоді спробуйте розгадати мої загадки!

Ведуча. Швидко зберіть мальовничі куточки Вінниці. У кожної експедиції є два набори.

Конкурс „Склади та відгадай”
(великі пазли із зображеннями
красвидів Вінниці)

Фотограф. Що ж, ви справді чудові знавці рідної Вінниці! Ось ваші відзнаки. Бережіть Вінницю такою, прикрашайте своїми посмішками та добрими справами!

Ведуча. А тепер – давайте зробимо фото на згадку про нашу подорож, адже вона була справді незвичайною, і познайомила нас з багатьма цікавими подіями з історії нашого міста!

Скільки ж відзнак назбирали наші експедиції?

Результати гри-подорожі.

Чудово! Гарний результат! Наша екскурсія віртуальним музеєм завершується, ми з вами побували у минулому нашого міста...

Дами. Так, але ж нам так хотілося б побачити майбутнє!

Кавалер. Шкода, що у віртуальному музеї немає зали майбутнього...

Ведуча. Немає зали майбутнього? Знаєте, мені здається, що я можу вам її показати... Придивіться уважніше!

Вдивляються в зал.

Ведуча. Бачите хлопчика у червоному? За кілька років він виросте і стане чудовим лікарем, який позбавить людей від багатьох хвороб!

Перекупки. Так, а ось там – дівчинка з хвостиками – в майбутньому вона стане геніальною актрисою...

Богун. А ви бачите там трьох друзів, які постійно шепочуться між собою... В Майбутньому вони дослідять Вінницькі Мури і складуть цікавий туристичний маршрут, який привабить туристів з усього світу!

Артинов. А ось той серйозний хлопчина у светрі обов'язково стане талановитим архітектором і створить неповторну будівлю для лялькового театру...

ру, в який приїжджатимуть діти з усієї країни!

Ведуча. Ось ви і заглянули у майбутнє, і вам пора повертатись у ваш час, а нам у справжньому житті намагатись своїми вчинками прославляти рідну Вінницю, цей найрідніший куточок Батьківщини!

Всі співають пісню про Вінницю «Б'є годинник старовинний».

